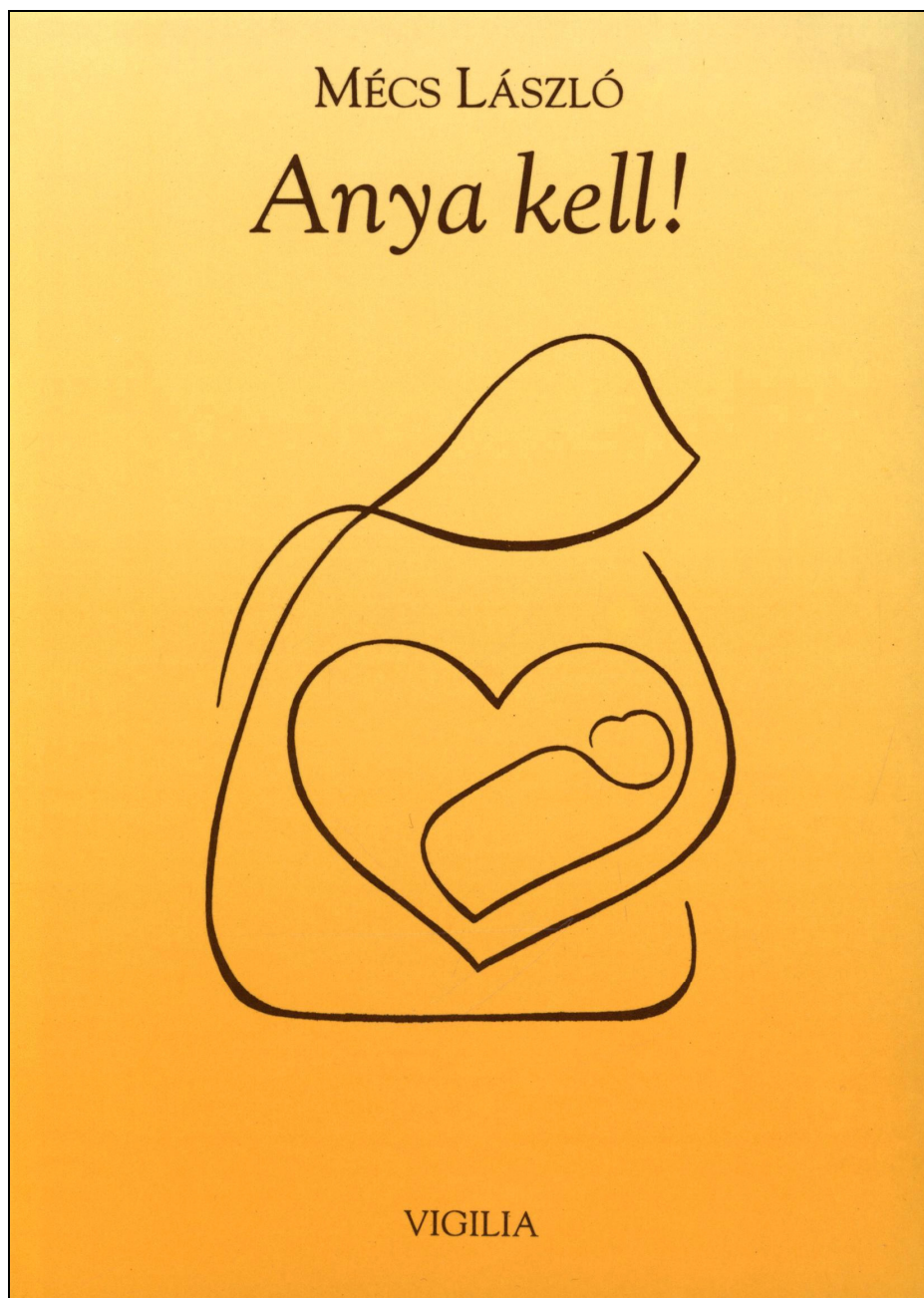

Mécs László
Anya kell!
Versek lányokról és anyákról

mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyarnyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.

Impresszum

Mécs László
Anya kell!

Versek lányokról és anyákról

Illusztrálta
Simon András

Édesanyám emlékére

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció az azonos című könyv elektronikus változata. A könyv 1993-ban jelent meg a Vigilia Kiadó gondozásában, az ISBN 963 7964 12 6 azonosítóval. Az elektronikus változat a Vigilia Kiadó engedélyével készült. A könyvet lelkipásztori célokra a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár szabályai szerint lehet használni. Minden más szerzői jog a Vigilia Kiadóé.

Tartalomjegyzék

Impresszum	2
Tartalomjegyzék	3
Üzenet milói Vénusznak	5
Nebántsvirág	7
Megcsókollak sietve.....	7
Az idegen leány.....	7
Nebántsvirág	8
Zsuzsika, játsszál!	9
Egy pillangó az őstavaszból.....	10
Bernadette	10
Bűnbeesés előtt	11
Pofácska	12
Virágos fák közt fiatal lány megy	13
Áldáska	13
Leány a kirakat-tükör előtt.....	14
Valami nagyon tetszett nékem	16
Szerelmesek	18
Lányok, lányok, boszorkányok	18
Ne menj kislány a tarlóra	19
A lány csak éppen zongorázott	20
Nótás Julis.....	21
Modern ballada	22
A síp.....	23
Szerelmesek	25
Tanítókisasszony.....	26
Szegény lányok balladája.....	27
A rózsaszínű hold.....	28
Schumann: Träumerei	29
Csak menj.....	30
Anya kell!.....	32
Az erős asszony dicsérete	32
Fiatal anyajelölt.....	33
A királyfi három bánata	35
Piros virág a pusztán	36
Vannak nők	38
Jótevény nő keze.....	39
Szabó Pista anyja	40
Anya kell!.....	41
Én láttam önt a kirakatban	43
Ej, azok az öreg asszonyok!.....	44
Az anya	45
Pórasszony	46
Akárcsak a tulipán.....	48
Valaki imádkozik értem.....	49
Julcsa néni.....	50
Két kéz a lámpafényben.....	51

Én fogyni látom folyton, mint a Holdat	52
Búcsúztató	53
Az élet ritmus fut tovább.....	54
Mécs László a kor tükrében	56

Üzenet milói Vénusznak

Tanár akartam lenni, hideg tudós,
ki eszmék kristály-csúcsain üldögél
s a problémátlan, kékes égbolt
íve alatt derűsen lát mindent;

szerelmes kézzel termeted és fejed
után faragni ifjúi lelkemet
örök, fehér márványszobornak
s rá nevetésed ígéző titkát.

– De kortárs lettem: fergeteges idők
sötét sodrában búskomor ég alatt,
midőn a szennyes Styx kiáradt
s mindenekezt belepett az árvíz.

A milliókkal úsztam a vad vízen,
szívem szivacsként szívta a szenvedést,
mázsásra nőtt, aránytalanná:
s klasszicitás csuda bája eltűnt

lelkem szobráról. Torz vagyok és modern,
idegzetemben minden-idegzet él:
megvert a kor testvérisége
s százezer arc kúsza kínja rajtam!

Igy barbár lettem búskomor ég alatt,
beálltam bárdnak béna fülek között,
szívemből nagy dudát csináltam
s balzsamokat dalolok koromnak.

Míg lábom gazban gázol a föld felett,
míg öklöm új, vad Hydra ezer fejét
bunkózza örült Herkulesként:
néha örök mosolyodra vágyom...

Mert nemcsak ottan vársz te a Louvre ölén,
– minden Kor s ember álmai távolán
feltűnsz s a századok homályán
átragyog ős, nevető szent arcod.

Istennő! bort nyakalva a nyári hön
öreg diófa lombja alatt: sötét,
bús barbár bárd köszönti rád a
régi szerelmesek álom-kelyhét!

Nebántsvirág

Megcsókollak sietve

Saláta Sára sutban
sír, sír a képeskönyvben,
mert sorsát rímről-rímre
már nem becézi ujjad.
Nem vágysz a térdeimre.

Mackók, beszélő bábuk,
zsiráfok szerteséjjel
és bíbornyelvű kéjjel
furcsán vigyorg a krampusz.
Mi történt itt ma éjjel??

Szobrászod lett a Szépség
s megdöbbszent: nőnek mintáz
az álom-titku véső!!
Megcsókollak sietve,
tán nem lesz még ma késő.

Megcsókolom sietve,
mi megmaradt belőled:
két édes gyermek-orcád.
Tündér-tó vár titokban
s mögötte Bakfisország.

Merengek majd a tónál,
mint tyúkanyó, ha fészken
nem csirke kél, de hattyú
s parton topog, ha úszik
el a tündéri fattyú.

Bemégy mint gyermek-hattyú
a csók-zenéjű tóba
s kikelsz mint büszke tündér
és meghal „bácsi”-voltom,
ha messzeségbe tűntél.

Az idegen leány

Egy idegen lány jött a főnökékhez:
élő baba, kimondhatatlan édes,
szeme kék, a ruhája rózsaszín,
mint szép mézeskalácsok rajzain...

Volt nálunk egyszer, és én egyre néztem,
s mintha fürdették volna égi mézben
tündérkezek: oly ingerlően ült,
a nyelvem tőle folyton édesült.

Azóta hasra fekve sokszor lestem
a dombtetőről (hogymár fájt a testem).
Az állomáson rózsaszínű folt
libbent meg néha... hasznom ennyi volt...

Ma fog utazni, s én a templomdombra
pitymallatkor már feljöttem szorongva,
s két sír között feküdve csöndesen
(nem félek most!) az állomást lesem.

A kertek most virágversenyt csinálnak.
A fák mint nagy menyasszonycsokrok állnak,
hegyen-völgyön viráglakodalom
s én gondolatban mind levagdalom

az orgonát, a rózsát és a mákot,
harangvirágot, szegfűt, gyöngyvirágot,
megrabolom a hársfalombokat,
a kertet, rétet, díszes dombokat,

s nagy hegyé hordom ott az állomáson:
torpanjon meg, vagy alagutat ásson
a hegyen át magának a vonat,
vagy várja meg tiltó parancsomat!!

... A vonat megjő szélnél sebesebben:
a rózsaszín ruhácska rája rebben...
A vonat megy mint barna szörnyeteg,
legázolja a nagy virághegyet

s a temetőből búsan lemegyek...

(A „Gyerekkor”-ciklusból)

Nebántsvirág

Anyád tavaszi álma mesze röppent,
csak te maradtál kis kertjébe csöppent
harmatos, édes, csókvirág-csodának.
Kik elhaladnak kertetek körül,
állva csodálnak.

Apád tüskének állt a kerítésen,
ne jusson hozzád még a szemverés sem,
se méztolvaj, csapongó pille, dongó:
se virágrontó ködös gondolat,
barna, borongó.

Anyád folyton perel a nyári Nappal:
ne hervasszon meg hegyes hő-nyilakkal,
éjjel a Holddal alkuszik, komázik:
ne rontson meg, ha szerelmet nyit a
mennyet pázsit...

Se éjjelük, se nappaluk miattad...
– S egy hajnalon talán meg sem siratnak,
ha jó egy merész legény, kinek hisznek,
beront, leszakít, kalpagjára tűz
párnapi dísznek...

Zsuzsika, játsszál!

Azt írtad, apácák virágos rácsa
vigyáz rád, s harmadik osztályba jársz már,
– de három babádat beoptad s játszol
gunyoros társnőktől elbújva, titkon.
Zsuzsika, játsszál!

Fészekből kihullott kismadár, játsszál:
ne tudd meg, mi vár rád a Madarásznál,
szíveknek lépeket lerakó, ősi
csont-testű, lyuk-szemű vén Madarásznál.
Zsuzsika, játsszál!

Játszik a Földünk is: menyasszony-táncot
forog a vőlegény-Nap körül, táncnál
kedvesebb játéka a divat: lombba,
virágba öltözik-vetkezik folyton.
Zsuzsika, játsszál!

Anyád is játszogat: te vagy a bábu,
szívének minden szép galambja rádszál,
öltöztet-vetkeztet, ruhákat csókol
rád fényből, imából, anyai könnyből.
Zsuzsika, játsszál!

Mindnyájan így jártunk, mint te most: Isten
Szívéből, fészkünkől kihulltunk, vád száll
sorsunkra: idegen, hidegen gyötrő
itt minden, míg Haza, visszatalálunk!
Zsuzsika, játsszál!

Idegen, hidegen rácsozó sorsunk
becsap, hát bőrzével, bordallal, lábszár
szöktével, sportokkal, imával, csókkal,
ördögi harcokkal kábítjuk szívünk.
Zsuzsika, játsszál!

Zsuzsika! muzsika, költészet, szárnyas
paripa, karika kell s bűvös nádszál:
elűzni utunknak halálos csöndjét,
temetőnk vár reánk, sír-szájjal ásít.
Zsuzsika, ne lássad sokáig: játsszál!

Egy pillangó az őstavaszból

Valaki említett egy lánynevet.
Azt válaszoltam, hogy nem ismerem.
Majd elmerengtem: várj csak, Istenem,
lehet.

S mint meglepett bányász, ki megremeg,
míg szenet csáklyáz nagy gondok tövén,
s ős földrengések mélybe zárt kövén
remek

lepréselt régi pillangót talál,
melynek szárnyán az őstavaszból pazar
napfénye ég és rájön a zavar,
s csak áll:

így állok én. Egy régi lánynevet
idéztek, s most szénszínű gond-verem
mélyén őspillangót tart tenyerem:
nevet!

Bernadette

A torma férgé nem vett észre semmi mást
a szép világból, mint a húst, amelyben ás,
a marha a kövér füvet, a vak vakondok
a dús gilisztát, míg az ember-nyájak a
kenyeret és a cirkuszt és a csúnya gondot.

Nem látott mást Zola, az Anyag-szahara
költője, mint a bús bogáncsok számarát.
A csillagot tornyába húzta csillagászuk
a távcsövével s abban is csak Anyagot
látott, imádott s mint a pondró porba mászott.

Az élet kincstelen, zárt, szürke szikla lett.
És ekkor jött egy pásztorlányka, Bernadette,
(mint Ali Baba, ki megtudta a varázs-szót,
s mint a Királyok, kik csillagban gyermeket
s gyermekben Istent láttak, míg mosolyogva játszott.)

Kimondta a nagy szót: Szezám tárulj, hiszek!
S megnyílt a szikla: csodák, gyógyító vizek
fakadtak és szaladtak szét a Földre,
mert megjelent a barlang mélyén Mária,
titkos értelmű Rózsa, tisztán, tündökölve.

Ó pásztorlányka, kedves kicsi Bernadette,
kinek a lelke mágikus laterna lett,
nézd, repülünk, de csak a gép repül, szívünk meg
a porban csúszik, ó vetítsd ránk a Csodát:
megszárnyasító, szem-nyitó szép örömnünknek!

Kedves Költőnő, lourdesi szent látó leány,
imáddal küldj Csodát-látó látást reám:
röntgen-szemmel virágot lássak téli rögben,
virágban Máriának szagos lábnyomát,
hernyóban tarka lepkét, mely egyszer kiröppen,

jótett jóságát lássam pénzben és hamis
mammonban, Isten arcát a gyilkosban is
s halál mögött, múló Anyag mögött a mennyet.
Szezám tárulj, hiszek, csodák viruljatok,
a legnagyobb Csodáig énekelve menjek!

Bűnbeesés előtt

Zárdista lány. Megjött. Szivárvány áll a ház fölött.
Kész Éva már s még nagy, szeles kölyök.
A máterek mannával etetik.
Arany kanári. Édesen énekel nekik.

Fehér, átlátszó elefántcsonttorony,
nem tapadt még rá földi por, korom,
átlátszik szíve, a piros üvegharang,
ha szól, megtorpan körülötte átok és harag.

Alabástrom kancsó: karácsonyfák gyümölcse
öröm-ízét vérezte, hogy beléje töltse,
csak szent olajok voltak benne: ima, kacagás, öröm,
méregbogyót nem sajtolt még belé ördög-köröm.

A teste, lelke jóízű, varázslatos, hamvas gyümölcs,
ha ránéz, a paradicsomra gondol az ostoba s a bölcs,
ily hamvasan járt Éva édes sejtésektől égve,
mielőtt Ádám belemart szép, ízes gyümölcsébe.

Most húsvét van. De valahol mint hetyke Mágus:
duhaj kalappal, kalandor-arccal jön a Május,
egyik zsebében majálisok, másik zsebében bálók.
A Szent Szűz óvjon tégedet, maradnál ilyen áldott,

ó tiszta kancsó! A Május mögött lépeget a Sátán,
a nyál szájában összefut, szűz, imás lelked láttán,
s izgul, hogy teletöltsön mámorral, szerelemmel,
tudás borával, unalommal, átokkal, könnyel, gyötrellemmel.

Pofácska

Valamivel több, mint tizenhat éves,
még rajta minden most-kinyíltan édes,
mint mesebeli mézzel sült pogácsa.
Legjobban illik rá e név: Pofácska.

Két hosszú arany hajfonatja mellén
aranykígyóként fut testére. Mellé
a szeme kék. Titkos belső zenével
lép lába. Mindig győz: mosollyal érvel.

Van ember, kinek lelkét telezengi
boldogsággal egy kis virág, egy senki.
Ki mérné meg, hogy mennyi hát a lélek
az ily virágban? nincs is erre mérleg.

Három komoly kérője volt a nyáron,
kosárral ment el tőle mind a három.
Pedig mindhárom szívvel és kenyérrel
kínálta izmos, férfias tenyéren.

Meghökkenítő, ha egy virágnyi senki
okos, nagy férfi végzetét jelenti:
mondhat Igent, álom-kék boldogságot,
mondhat Nemet s így boldogtalanságot.

... Valahol egy kis joggyakornok árván
ingyen körmöl, kinevezésre várván,
Pofácska már türelmét veszti, sírba
vágják s párnáit néha telesírja.

Virágos fák közt fiatal lány megy

A kék égen pacsirta ujjong,
piros rügyekkel int az új lomb.

A fák: ma lenge, színes álmok,
alattuk szívrepesve állok.

Állok álmok piros pünkösdjén,
a fék alatt virágos ösvény.

Egy ifjú lányka lépdél erre,
a lába: tánc, virág a melle.

A szeme: kincseskert nyílása,
boldog lesz, ki szívéig ássa.

Az ajka dal, csók (sohse fősvény),
paradicsomba visz ez ösvény... ?

A lába leng és ring a melle,
így jár ezer csírával telve.

A kacagás hull, hull a lomb...
Hugom, hová mégy erre, mondd?

Látod, hogy hull az álmok szírma?
Hulló szíromra sorsod írva...

Áldáska

Áldáskának hívta apja, anyja,
s úgy maradt meg süldő-lány alakja
bennem, ahogy láttam őt hat éve.
Most vonatban találkoztam véle.

Kis keresztke függött formás mellén.
Hogy belépett, letelepült mellém,
majd azt mondta, jobb lesz néki szembe.
Gyermek-bátrán nézett. Nem volt szende.

Nem volt épp szép, de a mosoly-gyöngyök
vizesése végesvégig ömlött
rajta folyton s báj volt kicsi testén.
„Bácsizott”, mint náluk rég egy estén.

Majd regényét mondta. Maturázott,
két kis ökle forró könnytől ázott,
mert színésznő akart volna lenni,
s nem engedték. Álma füst lett. Semmi.

Majd dacból egy bélpoklos szigetre
apácának szökött vón sietve,
s észrevették. (Mennyi, mennyi véglet!)
Végre gyermek-gondozó nővér lett.

Később sűgva mondta, hogy ne hallják:
nem kíván már romantikus dalját,
minden vágya: jó férj, sok-sok gyermek.
S kérdőjelként ült a szűzi termet.

Kinézttem az ablakon keresztül
s gondolkoztam az anyakeresztről,
mely virágzó májusfából készül,
s aztán sírig hordozzák vitézül:

csók-zenék után kínok közt szülni,
apró angyal-koporsókra dűlni,
az élöket áldással etetni,
még Judást is reszketőn szeretni,

rajt bocsátni, öregedni, várni
üzenetben vagy levélben bármi
csöpp szeretet-mézre. (Alkohol-dús
lakziról így vár csöpp bort a koldús.)

A gyerek a legdrágább játékszer!
A gyerekszív könny-pénzen vett ékszer.
Az anyaság kínos-bűvös táska.
Nem tudod, hogy mit kívánsz, Áldáska!

Ő mosolygott. Nő volt a javából:
nagy szemének fényes ablakából
kikukucsált két kis pajkos ördög,
míg a gyorsunk zakatolva zörgött.

Leány a kirakat-tükör előtt

Egy lány megállt az utcán. Sokáig nézegette
a kirakat-tükörben a ragyogó szemekbe
rejtett két mennydarabkát, a szűz cseresznye-szájat
s a Bibliában is jól megdicsért többi báját.
Mosolygott és boldog volt. Szerelmes volt magába.

Száz rezes torkú rikkancs szenzációt üvöltött,
száz villamos csilingelt, száz cél futott körűlte,
száz pénz- és csók-kalandor hazug meséket költött,
a Nap Magdolna-hajjal esők nyomát törülte,
– a lány csak állt, csak állt ott s gyönyörködött magában.

Gyönyörködött magában, mint ajándékba készült
szép harmatos csokorban, amelyben csók-piros szín
s lilium szín van együtt s napsugár-aranyos szín
és áprilisi égszín s nyúljóhosszám-tilos szín
s mindez üdéske-vígan, ajándékozni készen.

Mert ajándék gyanánt van e gyönyörű világ itt!
Isten azért teremtett embert, hogy néki adja
teremtő boldogságát! Éjjel Holddal világít
nekünk s ingyen-meleggel szolgál nekünk a Napja.
Ajándék-osztogatni jöttünk mi is e Földre!

E lány csak sejtí sorsát: hogy ajándéknak adta
őt Isten és egy férjet vidít föl majd e száj itt,
gyereke csöpp kezében jó anyaszíve labda
lesz, néki adja mellét s álmatlan éjszakáit.
Most megy, mint szűz ajándék s nem sejtí, hogy kié lesz!

Valami nagyon tetszett nékem

Tavasszal Pesten bandukoltam
a nagykörúti forgatagban,
s valahonnan szép süldő-lányok
jöttek sietve, majdnem trappban,
nagy lendülettel, piros-szépen
s megvallom, mindez tetszett nékem.

Minden kézben virágos ág volt,
másik kezükben hosszú spárgán
félméter széles nagy léggömbök
lengtek lilán, pirosan, sárgán,
zölden, fehéren, barnán, kéken
és mindez nagyon tetszett nékem.

Mögöttük fehér-pillangós, nagy
bóbitával ment az apáca,
nem ecet-arccal s nem oly szívvel,
mely a gyermek-vágyat kijátssza:
vastag anya-szövetben, kékben.
Megvallom, ez is tetszett nékem.

Szép a vidámság, tavasz-jókedv,
szép a virágos tavasz-álom,
ha valaki vigyázva virraszt
és féket tart szeretet-szálon:
ne bukjon el a láb a vétken!
Bor, tréfa, báj így tetszik nékem!

Valamikor víg tavaszomban
így jártam én is, ó bevallom,
egész májusfákat cipeltem
s szívem lengett, mint bíborballon
minden magyar-lakott vidéken,
és mindez nagyon tetszett nékem.

Barátaim reszkettek értem,
a püspökök aggódtak értem,
nem látták, hogy mögöttem Jézus
járt titkon és bármerre tértem,
szereletből volt gyepplóm-fékem:
én tudtam s nagyon tetszett nékem.

... A süldő lányok elsiettek,
felálltam egy körúti padra,
hogy lássam még, miként libegnek
léggömbjeik lengőn, dagadva
zölden, pirosan, sárgán, kéken
s kimondhatatlan tetszett nékem.

Szerelmesek

Lányok, lányok, boszorkányok

„Lányok, lányok, boszorkányok,
mindnyájokra fittyet hányok”,
mondod százszor, mondod, mondod
– s egyébre sincs nagyobb gondod:
mint surranj ki a szobából,
a barátság asztalától,
titkos szálak húznak, húznak,
rejtekéből egy kis blúznak,
rejtekéből egy kis szívnek
(s várhatnak az örök sínek!)
Elindulsz vadász-kalandra
s vadászol egy kis galambra.
Elindulsz a meszeségnek
ahol tábortüzek égnek
s várhat bajtárs, babér téged:
babonás szempár eléget.
Elindulsz a végtelennek,
vitorláid vígan mennek,
s apró sóhaj-szelek szárnya
vitorláid visszarántja.
Elindulsz az Isten útján,
lelki hősök nagy tejútján,
s odaállnak holdvilágnak,
közted s Isten között állnak
holdmosollyal, édes arccal
s készen vagy a lelki harccal.
Van nekik pár gödröcskéjük:
megbotolsz s úgy hullsz beléjük.
Van nekik egy mosolygásuk,
mely nem terem sehol másutt:
azt tűzöd a kalapodra
s annak maradsz mindég foglya.
Földi röptű cifra szárnyok...
Lányok, lányok, boszorkányok.
Fiúk, fiúk gyöngyvirágok.
Akasztófa-, mákvirágok,
de fejükben új világok
magvacskái gömbölyülnek,
harcok forradalmak gyűlnek
vér-gyökérrel a világot
körülfonják, törzsük: átok,
de gyümölcsük mindig áldott.

Fiúk, fiúk gyöngyvirágok,
Lányok, lányok, boszorkányok.

Ne menj kislány a tarlóra

Ne menj kislány a tarlóra,
holdfény hullong a sarlóra,
holdban rontó mágnesek:
egy szempár ép rád lesett.

Az aratást le nem késed!
Lassan érjen a vetésed!
Szél-boronád: türelem,
széltől szép a szerelem.

Szélben szól a száraz húrja
szálak húrján hejehujja.
Vetés mélyén pitypalaty,
boldogság zeng, ritka nagy.

Pipacsok közt fehér búza:
fehér tested piros blúzba.
Búzavirág pendelyed
hetyke lábon leng veled.

Fehér tested piros blúzba:
ki nem csépelte csókú búza.
Lelked mélyén pitypalatty,
Isten ritka titka vagy.

Ki egyszer tarlóra lépett,
ott várják a cséplőgépek:
sok fekete szörnyeteg.
Nem nézik a könnyeket!

Csak csínján a cséplőgéppel,
a cséplőgép szívet csépel,
kegyetlen, vasfoga van!
Ki arra jár, fogva van!

Új, friss szájak enni kérnek:
feltálnak friss kenyérnek
az Élet szent asztalán.
Ennyi vigaszt kapsz talán!

Ne menj kislány a tarlóra,
gyenge vagy még a sarlóra.
Szél-boronád: türelem,
érjen még a szerelem.

A lány csak éppen zongorázott

A férfi zárt, fekete volt, rejtélyes és tapasztalt.
Sphinx-arcú hegy, mely nincs továbbfaragva,
csak arca van kivésve elnagyoltan:
ezer billentyűs zongora.

A lány kanári-sárga lelkecskével ül ott
szőkén, puhán, parfömösen,
kalácska-kézzel (plim, plam) zongorázott
a hegylánc-lelkű zongorán.

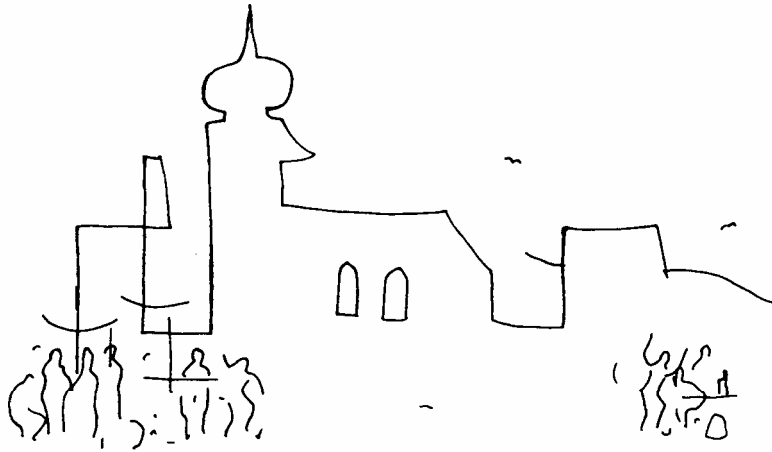
Évezredes melódiácska: (plim, plam),
mikor megengedi mamácska, (plim, plam),
fehér menyasszonyi ruhácska, (plim, plam),
egy rózsaszín élő babácska, (plim, plam).
Ugrált a (plim) kanári (plam) lelkecske (plim, plam)
a hegylánc-lelkű zongorán.

De a zongora zengeni kezdett.
Utánanyomozhatatlan sok húrja között
kitört a szerelmi vihar!!
Huzalok sűrűje a sár s a virág közt.
Huzalok sűrűje madár s denevér közt.
Huzalok sűrűje kereszt s karabély közt.
Huzalok sűrűje a fütty s a kenyér közt.
Huzalok sűrűje csaták meg a csend közt.
Huzalok sűrűje magány s a család közt.
Huzalok sűrűje a bűn s az erény közt.
Huzalok sűrűje a lét s a halál közt.
Huzalok sűrűje a menny s a pokol közt.
Minden zengeni kezdett! Paskolta ököllel
a kerub-lakatolt, tűnt édeni kert barlangjaiból
vágy-szárnyaival kirepült vér-fellegű Ciklon.
Mint hogyha az üveghegyen a mesebeli csend ül
s megütve rózsás, szőke furulyával:
csak ép cinkényit csendül,
s e rózsás kis visszhang-labdával
labdázni kezdenek
a mérföldes üveghegyek
a barlangos mágneshegyekkel,
s vihar-dallammá nő új hangjegyekkel:
– úgy dúlt a férfilelek belsejében
a nagy szerelem szertesét

és megkérte a lány kezét.

Nótás Julis

Arca piros-pozsgás, hímes mézeskalács nem démoni varázs.
Dereka jó darab tavaszi földdarab, dereka nem darázs.
Oszloptartó szűz ő: élő faderékből baltával kivágva,
őrajta ragyogón, biztonságban nyugszik a ház Tisztasága.

A párolgó trágyát vidáman kaparja a sertések alól
s dalol, ő szapulja szennyesünket s dalol, padlót súrol s dalol,
akár vidám kútból, akár szomorúból hord vizet: énekel,
mindegy neki napfény, zápor vagy zimankó, hajnal vagy éj-lepel.

Mindegy az, hogy szent vagy világi a nóta, nótázik, nótázik,
hogy a tekenőben templomi gyolcs, avagy fehérnemű ázik,
mindegy neki: csalánt szedni a kacsának, vagy virágot szedni
mindegy neki: krumplit kapálni vagy piros tulipánt ültetni.

Nem bántja a világ. Ujságot nem olvas. Falujába gondol,
 eped egy hír után egy-egy temetésből vagy lakodalomból.
 Minden vágya ennyi: egy bálban ott lenni, a búcsún ott lenni,
 gyónni, búcsút nyerni, kis húgának mézeskalács-szívet venni.

Szeretője nincs még. Ezer rügyen kotló almafának látszik.
 Melle tej-gyümölcse jövőre anyaság reményével játszik.
 Tavasszal kinyílik, ősszel lombot hullat, s anyai fájásból
 új szegény születik. Nem esik az alma messze a fájától.

Lábujjhegyen lépked a gazdája körül (költő a gazdája,
 mint a rádió-rúd: övele társalog a világ négy tája,
 négy égtájjal beszél, termékenyít, szépít, szívekbe lapózva
 – s magányos, magtalan, akár a rügytelen nagy rádiópózna.)

Kisbúcsúra készült, három egész éjjel nem aludt miatta,
 mikor nem mehetett, három napon, három éjjelen siratta.
 S mikor mégis kapott mézeskalács-szívet valami vitéztől:
 dalba kezdett menten s megint ábrándozik, nagybúcsúra készül.

Modern ballada

Üvegházban nevelték. Ó.
 Szemveréstől féltették. Ó.
 Megőrizték édeskének,
 eper-ízű kedveskének,
 szem-mágnésnek, gyönyörűnek,
 kinek mindenk örülnek,
 ó, ó, ó,!

Senki még nem kóstolta. Ó.
 Csak a napfény csókolta. Ó.
 De üvegen keresztül,
 daltól szíve nem rezdült. Ó.
 Ha szél-purdék hegedültek
 rezedákon, füveken,
 hangok hozzá úgy kerültek:
 átszűrve az üvegen,
 ó, ó, ó,!

Bálba vitték... Áll a bál. Jaj.
 Néger zene kiabál. Jaj.
 Kereplőből, zongorából,
 cintányérből, dob hasából,
 trombitából, saxofonból
 az ős-állat vágya tombol, jaj.
 Vidám ördög-cimborák
 röhögik a hímporát
 jaj. jaj, jaj!

Egész testét felméri. Jaj.
Buja táncrea felkéri. Jaj.
Szemmel, vággyal vetkeztetik,
pokol-tűzön hengergetik. Jaj.
Lucifernek nagy mulatság,
hogyan változik a kicsi,
szüzessége piros szirmát
biz az ördög elviszi,
bál-émlékül elviszi,
jaj, jaj, jaj!

A síp

Itt vagyok újra őz-lesen.
A kicsi tisztás kedvesen
zengeti tücsök-nyárait,
a margaréták bája int,
harangvirágok inganak,
utolsó csókot int a Nap.
Ülvén vadászi székemen,
kicsit pirít a szégyenem,
midőn most arra gondolok,
hogy a szerelem szent dolog,
s evvel csalom meg a balog
bakot, míg sípon sípolok.

Egy kis szeles bak hirtelen
rejtekből ugrik, itt terem
s a virágos tisztásra ront
botor-vakon, mint egy bolond.
Lelőhetném. Elkergetem.
Szép agganacs, vén bak kell nekem.

Az esti csend mélyén ülök.
A sípval nyolcat füttyülök,
a síp szerelmi szót közöl
s avar közöl, bokrok közöl
a vén bak indul okosan,
szaglász, megáll, megint oson,
megáll, neszél, csak türelem,
húzza a sípszó, szerelem,
arany lasszó, titkos fonál,
lám, már a tisztás-parton áll,
a Hold megcsillan a csövön,
a bak most rámnéz. Meglövöm.

Nem mozdulok. Ezüst a csend.
Merengek. A fülemben cseng
egy régi, régi, régi síp,
mely Ádám óta mindig így,
ily észtvesztőn csendet hasít,
s lombok közül, gondok közül,
azt vélvén, rögtön üdvözül,
jön, jön a férfi, ott terem
mint fiatal bak, hirtelen,
– vagy évekig jön, okosan,
gyanús-gyanakvón lép, oson,
húzza-halasztja, senkinek
ne lenne rabja, nem siet,
– mégis kiér leányszívek
szép tisztására, gyöngy-karok
gyöngyvirág-rétjén andalog,
eper-száj, nefelejtcs-szemek
felé sodródva megremeg,
itt is verem, ott is verem,
de Titok húzza, szerelem.
A sípot ki is, zengeti??
Akárki, mindig jaj neki,
akár Élet, akár Halál,
akár Sátán: szíven talál!
Boldog, vagy nem a szerelem:
a vége mindig gyötrem,
az anyáknál is szenvedés,
a szívben hétfájdalmú kés!
Merengek. Színezüst a csend.
A régi síp fülemben cseng.
Hajszálon múltott, Istenem,
hogy nem könnyeztél estemen,
oly ifjú voltam s esztelen.

A Hold nevet. Megyek haza,
mint az Idő egy méhkasa:
negyvenkét éve rajzanak
a kis perc-méhek, s ezalatt
ó mennyi piros méz, kacaj
gyűlt bennem s bánat-barna baj!

A Hold pajzánul integet
s a porba rajzol engemet,
arany sugár-ujj remete
árny-képet fest: ha fekete
Halál sípol majd, senki sem
leli meg árnyék-rajzomat.
Akkor mind, mind kirajzanak
a perc-méhek s mézes szívem
az Istenemnek elviszem.

Szerelmesek

I.

Kihívó melle, vérlázító szája,
kacér szempárja: hűvös téli csillag.
Gögös volt, mint az éretlen gyümölcsök.
Kis kertjében ne-nyúlj-hozzámok nyíltak.

Lány-lelke alvó, szúzi tiszta tó,
át nem bűvárok, titkot ringató:
egy föl nem tört gyöngykagyló várt a mélyben
sejtelmesen, rózsásan és kevélyen.

És egyszer átment a szerelmi hídon
s olyan lett, mint a fák mikor megáznak,
vagy tavaszodnak: könnyként csüng a harmat,
vagy virág-terhe a szerelmi láznak.

Alázatos lett, lágy lett rajta minden.
Meg nem szedett fa: az alkalmat leste,
hogy adakozzon, örömet okozzon.
A boldogság kalácsa volt a teste.

A lélek-tó mélyén kinyílt a kagyló
mint rózsás, nagy virágok, ritka-gyöngék
leszállt egy bűvár, mintha hazamenne,
a kagyló várta s odaadta gyöngyét.

II.

Hej nagy legény, de nagy páva voltál!
Nem fogott se Biblia, se oltár,
vad erődöt vad bikához mérted,
nem bántottak bánatok, miértek.

Kalapodhoz rozmaringot tettél,
szagos volt az utca, merre mentél,
hősi álmok szaga szállott, szállott,
merre jártál, szaladtak a lányok.

Rabigába nem törtek a gondok,
mellényedre varrtál rubint gombot,
mellényedre lányok szívét tűzted,
játékaid füttyörészve ütted.

Hej nagy legény rámentél a lépre!
Valamikor hegyről hegyre lépve,
gúnyolódtál a nagy csillag-váron,
– most csüngnél egy csillagos szempáron.

Fagyott tavon a sarkantyúd pengett,
tündértavon megtörted a csendet,
– most szeretnél kis gerlice lenni
egy lány-kézből mézes búzát enni.

Sóhajtozol, úgy bámulsz a holdra
mintha egy új aranykapu volna,
mintha nyílna aranykapu zára
s kitárulna a boldogság vára,

a boldogság vára: egy lány lelke,
s öltözködve liliom-lepelbe
s Szerelem ott elédbe lépne...
Hej nagy legény rámentél a lépre!

Tanítókisasszony

Tanya. Itt minden józan és okos.
A tavasz-láz nagy gondot nem okoz.
A szél elfújja a fölösleget
virágból, vágyból. Aki emleget
csókot: csók-rétre megy ki éjjel és
szakít. Fán, földön fogamzás – szülés.
Csikó lesz minden sárló nyerítésből.

Minden: célt szolgál, józan és okos.
Cserjés csaltiban terem a fokos,
jó zsíros földben érik a kenyér,
kárászt hizlal a lassú-lusta ér,
gyümölcsöt dajkál zöltség-ágyas, ág,
– s mint örökös virágú furcsaság,
meddő Vágy, él a tanítónő köztük.

A haja ősz, – a teste fruska-szűz.
A mélabúja hó, a szíve tűz.
Magányos. Árva. Nincs kit féltnie,
etetnie. Nincs néki senkije.
Nem egy társnője már rég nagyanya,
– őt most is, őszén az egész tanya
apraja-nagyja így hívja: kisasszony.

Keletre néz az egyik ablaka,
ott sejlik az ezeregyéjszaka,
ott messze édesülnek a mesék,
egy királyfi keresi kedvesét...
A másik ablak napnyugatra néz,
hol hírvirág nő, mámor-ízű méz,
hangversenyterem, Pest, Milánó, Páris!

Első díjat nyert versenyzongora
a két ablak közt. A tanya pora
hiába száll rá. Mint mély titkú tó,
oly rejtélyes: fekete gyóntató.
Ha esti érben híznak a halak
s a csorda port ver az ablak alatt,
a zongorának gyónik a kisasszony.

A Hold a sötét kis szobába lát,
ő zongorázza Grieg Solweig-dalát.
A vágyás várás, be nem teljesült
szerelem zeng az éjbe elmerült
hízó tökök, borjak, bölcsők felett.
– S valahol messze, messze napkelet
táján varázslat fogja a királyfit.

Szegény lányok balladája

Sötét nyomor penészlett, szegénység volt körülte,
de örülni-valóját mégis csak átörülte.
Mégis fény hullt fejére: az ifjúságnak fénye.
Ó tiszta lányság fénye, ó szebb jövő reménye.
Nem érzi így a gazdag üvegház ültetvénye.
Az anyja kiskertjében szép liliom fehérlett.
Amerre járt: nyomában tavaszlóbb lett az élet,
mert angyal járt mögötte, az édes őrzőangyal,
a gyöngyvirágcsengővel, harangvirág-haranggal,
liliom-magként hullott az angyal csengetése:
nyomában felfehérlett liliomok vetése.

De jött a vágy lidérce és ráhajolt fülére,
vad forgószél-zenéket kezdett zenélni vére,
a kis angyalt nevette, csengőjét messzerúgta,
és áttáncolt vihogva a szakadékos útra.
Hát ez történt a szüzzel: kacérkodott, cicázott,
játszott a régi tűzzel, csók-fákról lakomázott.
Kérlelte őt az anyja, korholta őt az apja,
megszidták a szomszédok, figyelmeztette papja.
Az anyja kiskertjében a liliom borzongott,
az édes őrzőangyal követte a bolondot
és sírva járt nyomában, szorongott és borongott.

Fényből sötétbe vitte a vére, mely parancsolt.
Csók-kútra járt a kancsó és eltörték a kancsót.
Már kurta lett a pendely, hátul pediglen hosszú.
Megváltozott a mennybolt, sötét volt mint a bosszú.
A Nap nagy Szemmé váltott, a Hold nagy Szemmé váltott,
gúnyos szemekké váltak a csillagok, virágok,
ezer levél a fákon kíváncsi szemnek állott,
a hulló esőcseppek, a harmat a hegyekben

mind őt gusztálta, nézte, gonosz volt és kegyetlen:
hogy kurta lett a pendely, hátul pediglen hosszú.
A mennybolt irgalmatlan, sötét volt mint a bosszú.

Viskójuk tetején ült és kelepelt a gólya.
Nyelvét hegyezte a Föld minden kis hírhozója.
A szél pletykálta: szégyen! Az erdők zúgták: szégyen!
A lilium szörnyethalt az anyja kiskertjében.
Az apja mondta: átok. Az anyja mondta: bánat.
Ő nekiment az éjnek, a kiteszítottságnak.
Nem volt csillagja, holdja a rossz szándékú tájnak.
Találkozott lidérccel, boszorkánnyal, varanggyal,
s könnye hullton hullott, mögötte ment az angyal,
cseppenként szedte könnyét a szíve mécsesébe
olajnak: meggyújtotta s világított az éjbe...

A rózsaszínű hold

Nem kell ma autó, villanyos, vonat:
karonfogom az én barátomat,
gyalog megyünk,
mélyen be a berlini éjszakába.
Német kövön dong magyar vándor lába.

A külvárosban megritkult a nép,
egy pár előttünk karonfogva lép:
egy szobalány
talán, ki megszökött pár pillanatra
s egy jassz; az éj két elrajzolt alakja.

Szívük virágzik csoda-gazdagon,
a nő léggömböt tart egy madzagon,
vidáman leng;
mint aki nagy tavaszok titkát hordja
s mint szerelemnek rózsaszínű holdja...

A férfi sugdos, a nő kacarász
s úgy megrázza a csók s a kacagás,
hogy táncot jár
fejük felett a rózsaszínű hold is
s oly víg e kép, nevetne tán a holt is.

Oly víg s oly torz e hold s e két szegény,
s Berlin utcáin két öreg legény
nagyot nevet,
ne kelljen sírni az örök nagy témán:
e hold is elszáll vagy elpattan némán...

Ó régi, régi rózsaszínű hold!
Ugye mienk is ilyen színű volt?
Diákkorunk
dalos szigetjén néha felvilágol,
ha álmodunk a régi jó világról...

... Az éjszakában baktatunk tovább
s azon töprengünk, ki az ostobább:
mi ketten-e,
kik rongyolt kedvünk kacagással foldjuk,
vagy ők s az ő kis rózsaszínű holdjuk...

Schumann: Träumerei

Leszállt az édes májusvégi alkony,
se hold, se lámpafény, se kint, se bent.
A szívem gordonkáján égi halkan
és égi kézzel gordonkáz a Csend.

Akác-erdőből az illat-hullámok,
szállongnak mint szűz, hófehér zene.
Mint ahogy nászt ülnének angyal-álmok
s ábrándraj új ábrándrajt nemzene.

Rég volt, hogy ábrándokkal elcicáztam:
az egyetemre jártam s este, hej!
egy kispap gordonkáján a rendházban
szív-fájdítón zsongott a Träumerei.

Otthon szigor, istenes tudományok,
– az egyetemen lányok erdeje,
ezer színben virágzottak a lányok
s borzasztó volt az élet ereje.

Az ellenerdőt vér-ciklon cibálta:
a fronton volt a sok szegény diák...
– A lány-erdő azért virult s csinálta
a rendes májust, szív-komédiát.

Virágos fák közt pap-tanár jelöltek
bolyongtak. Sok úgy járt mint Absalon:
a vágy-hajszálak túlhosszúra nőttek
és fennakadtak egy-egy szép galyon.

A tudománynál erősebb, mert selymább
az élet! Ó hol vagytok Iriszek,
Ilik, Lilik, Böskék, Magdák, meg Zelmák?
Anyák-tán? – Én meg szent fáklyát viszek.

Ó milyen más e májusvégi alkony!
Szeretnék lenni vén, soványka szent,
mezsgyén ülök s szivemen égi-halkan
és égi kézzel gordonkáz a Csend.

Csak menj

Egy éjjel megjő a meséből
a csillagos hattyúfogat,
megáll a kis házatok előtt,
s valami titok szólogat.
Csak menj!

Kivirul korhadt kerítések,
ibolya nő a háztetőn,
különös madár énekel
az ablaknál ébresztgetőn.
Csak menj!

Felébredsz lányos nyoszolyádon
és kirepülsz az ablakon,
(az álmok éje csillagos),
repülsz a hattyú-lovakon.
Csak menj!

Nem térsz meg soha, soha többé,
apád, anyád itthon maradt.
Minden csillag gyönyört ragyog,
hallgatsz egy boldog madarat.
Csak menj!

Pár perc... az égről mind elfogynak
a csillagok... Megjőzanúl
az ég: nappal leszen...
Te bámulsz fájón, szótlanúl.
Csak menj!

Nézed: az élet országútján
ekhós szekér megy: a Család...
(Ó csillagos hattyú-fogat!)
Dalt dúdolsz: az anyák dalát.
Csak menj!

Lassacskán visznek a lovacskák,
egyik fehér: a szeretet,
másik sötét: a fájdalom,
véred keni a kereket...
Csak menj!

Az éjszakából nem marad meg
csak a te csillagos szemed.
Csak a te nagy virág-szíved,
hogy tűrhető legyen a föld...
Csak menj!

Anya kell!

Az erős asszony dicsérete

Ne szidd a kort komor nézésű kartárs.
Hamis minden vád s káromló rikoltás.
A Divatlapból vettél feleséget.
Háremhölgyek nem szülnek új világot.
Csodátlanság s csömör lett eleséged.

A nő finom napraforgó-palánta:
mindég olyan volt, milyenek kívánta
a mindenkori férfiember: Napja.
Minden kor lelke meg mindég olyan volt,
mint nője: a kor lelkét tőle kapja.

A nő, kinél csak öncélú nyalánkság,
akart, meddő, csípőtlen csók-falánkság
a szerelem: züllesztője koroknak.
Kort elseprő szörnyű barbárok jönnek,
kezükben Isten-ostorok forognak.

Ki új Családhoz készül törzsök-ösül,
a Bibliából vesz asszonyt, ha nőszül,
kinek jó karja, dús csípője, melle,
meg szíve titkos erőket sugároz,
melyekkel ősi átkokat szerel le.

Nem fél, ha májustáji bája illan,
van más értéke: túlvilági villany
világít át fájdalmak dúlta testén,
mely kőből, kútból aranyat varázsol
s virágot izzít a család keresztjén.

Az Erős Asszonyt nem tanítja senki,
de ösztön-lénye biztosan kizengi
az Anyagból a terüljasztalkámat:
paradicsom piroslík parancsára
s gyümölcse hízik anyás almafának.

Parancsol: és rendetlenségéből rend lesz,
hangos dudvák közt nagy halotti csend lesz,
vezényel: és tojásból csirke, lenből
boldogság-ing lesz, vadból rózsató lesz,
s madárt imádkoz rá a végtelenből.

Ha csókkal játszik: célja van a csóknak!
A csók: alkalmi bíbor-szirom-csónak,
mely Nemlét-partra jár kirándulásra
s a lét vizén át vissza gyermeket hoz.
Ő a teremtő Isten munkatársa.

A gyermekért soha senkit se vádol,
úgy jönnek sorba mint az iskolából.
Mily élvezet etetni sok galambot,
de még nagyobb gyermekszívet, piroslót:
az Erős Asszony nem vár szebb kalandot.

A férfi nem imádja: bízik benne,
minthogyha maga a Madonna lenne.
Nagy álmú férfi Erős Asszony mellett
járhat kalandra eszmék országra
s alkothat új hazát, új történelmet.

Fiatal anyajelölt

Az utca népe utat nyit neked
s víg fintorában bamba borzadály van.
Úgy mégy, mint hogyha láthatatlan hintó
himbálna, melynek rúdja a Kereszt,
mit őrangyalod vonszol. Senki sem
tudhatja mért s hogy mért fontos neki
a benned rejlő szent Misztérium.
Mögötted meg a Sátán megy vigyorral,
embernek rejtve zengő rézdobokkal
s ezer ördögnyi maskarás menettel.

Igy mégy szegényke! Hol a mátkaság
legelső csók-fecskéje, mely kitárta
a más számára elrejtett Tavasznak
minden titkát? És hol a lepkeraj,
mely szívedtől egy másik szívig rajzott
sűrűn, míg összeállt az álmok hídja,
melyen két lélek sétált meztelen?
És hol van a mézeshetek varázsa,
midőn felhők tőgyéből mézet fejtél,
s folyók medrében méz-habok csobogtak?

Lám kifutottál kurta tavaszod
szféráiból, himbál a láthatatlan
hintó sörét szorongás-kerekén.
Mégy, mégy szegényke! Benned barna káosz
vad titka rejlik, fejlík, alakul:
s lehet, hogy Isten-arcú szent mintáztatik
most benned, égnek, földnek öröme,
– lehet, hogy Káin, Júdás, Néró, Heródes,

vagy más ily szörny s az a tragédiád,
hogy úgy fogod szoptatni és szeretni,
mint hogyha népek Messiása volna!

Mégy, mégy az utcán, s lám csak térdre hullnak
előtted két oldalt a házak egytől-
egyig, mind! mint a betlehemi barmok.
Miféle csillag az, mit csak te látsz most
és mosolyogsz rá? Bethlehemi csillag?
Csak mégy felé, Isten-rendelte kínnal,
hogy anyaságod gyémánt barlangjában
világra hozd májusod gyümölcsét!

A királyfi három bánata

Amikor születtem, nem jeleztek nagyot
messiás-mutató különös csillagok,
csak az anyám tudta, hogy királyfi vagyok.

A többiek láttak egy síró porontyot,
de anyám úgy rakta rám a pólyarongyot,
mintha babusgatná a szép napkorongot.

Maga adta nékem édessége teljét,
úgy ajándékozta anyasága tejét,
hogy egyszer a földnek bennem kedve teljék.

Isten tudja honnan, palástot kerített,
aranyos palástot vállamra terített,
fejem fölé égszín mosolygást derített.

Ma is úgy foltozza ingemet, ruhámat,
ma is úgy szolgál ki, főzi vacsorámat,
mint királyi ember királyi urának.

Amerre én jártam, kövek énekeltek,
mert az édesanyám izent a köveknek,
szíve ment előttem előre követnek.

Amíg ő van, vígan élném a világom,
nem hiányzik nekem semmi a világon,
három bánat teszi boldogtalanságom.

Az egyik bánatom: mért nem tudja látni
egymást a sok ember, a sok-sok királyfi,
úgy, ahogy az anyjuk tudja őket látni?

A másik bánatom: hogyha ő majd holtan
fekszik a föld alatt virággá foszoltan,
senki se tudja majd, hogy királyfi voltam.

Hogyha minden csillag csupa gyémánt volna,
minden tavaszi rügy legtisztább gyöngy volna:
kamatnak is kevés, nagyon kevés volna.

Hogyha minden folyó lelkemen átfolyna
s ezer hála-malom csak zsoltárt mormolna,
az én köszönetem így is kevés volna.

Hogyha a föld minden színmézét átadom,
az ő édességét meg nem hálálhatom,
ez az én bánatom, harmadik bánatom.

Piros virág a pusztán

Minden falunak van olyan árva földje,
melyben nem nő virág, fű, vetés. Még csöndje
is telve tüskével: hol szúrós bogáncsok
vetnek minden élő lénynek mérges gáncsot.

Itt a hajnaltündér sohasem harangoz
kék harangvirággal meséhez, kalandhoz,
mert harangvirágok itt sohasem nőnek.
Nem való e föld csak sertéslegelőnek.

S minden falunak van oly árva suhanca,
– ki sohase indul szép mesében harcra,
sosem fog legyőzni semmiféle sárkányt,
nem kap arany tallért kacagó királylányt.

Egy vágya se szökken gyöngy-szemű kalászbá,
nem lesz más belőle, csak szürke kanászka,
csak szürke kanászka, majd még szürkébb kanász,
Isten gazdag telkén lengő, jég-vert kalász.

Egy sertéslegelőn nagy kánikulában
jártomban ily kamasz kondáskát találtam.
Mikor ráakadtam, gyökeret vert lábam,
mert ily kedves képet még keveset láttam.

Amíg a sok disznó a föld testét túrta,
a kis kondásgyerek furulyáját fújta.
Olyan szépen fújta, éreztem, ha mennyben
angyalok közt állna, ott se fújna szebben!

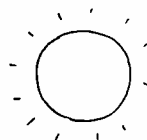
Mert szép hegedűlni hangversenyteremben,
még szebb citerázni angyaloknak mennyben,
de legnagyobb virtus pusztán ázni, fázni
s disznóknak jó szívvel, szépen furulyázni!

Ha jóságot látok, sírnom vagy nevetnem
kell mindég: most sírtam, de rögtön nevettem
mert nadrágján hátul láttam egy nagy foltot,
a folt piros volt és vidáman rikoltott.

Nevetésem lassan elhalkult. Tűnődtem.
A sáros sertések rőfögtek köröttem.
Ájtatos lélekkel gondoltam a drága
kézre, mely foltot varrt e szurtos nadrágra.

Csak anya tud venni ily nadrágot kézbe!
A folt gondba került, vérátömlesztésbe:
lánykori ujjasát szabdalta szét boldog
szívvel, hogy felvarrja az éktelen foltot.

Hogy jobban megnéztem: szív-formának látszott
e folt és a pusztán jóságot virágozott.
Ezen piros virág nevetése mellett
mendégéltem haza s mosolyognom kellett.

Vannak nők

Vannak nők, kik éltük hajnalán
telve vannak duzzadó delejjel,
mit szépségnek hívnak. Mézzel, tejjel
dúsak, mint a régi Kánaán.

Nem rosszak, vagy mérsékelten rosszak,
de mert olyan vérlázító szépek,
felhasználja lélekfogó lépnek
őket praktikája a Gonosznak.

Vad szépségük mindég kirakatban,
kíváncsátják minden elmenővel,
hiúságuk feneketlen katlan,
töltetik száz és száz bókvetővel.

Mint darázs nép a vásári almán,
úgy rajzanak a tiltott gyümölcsök
hajszolói kegyeik vigalmán,
nem firtatva szeplőt és szemölcsöt.

Aztán egyre párolog a mágnes,
s mire Ágicából hajlott Ágnes,
Erzsikéből Örzi néne lenne:
nem marad már semmi rajta s benne!

Nem marad csak a szépség harasztja:
a Tavaszban egy nagy zörgő Semmi,
melyre nem száll pille megpihenni,
s Belzebubnak sem kell: itt marasztja.

S vannak nők, kiknek szépség-lova
versenyekben nem fut díjat-nyerten,
tündérló, de nem megy sehova,
rejtve szánt a kis családi kertben.

Nem szeretnek csak egyetlen férfit,
– de legforróbb szerelmük a Gyermek!
Rajta át az életet megértik
s hősi, bátor biztosságot nyernek.

Vannak nők, (anyáink, nagyanyáink),
kik ha végromlást a farkasnyáj int:
egy szívükből nőtt varázsvirágnak
szálával száz bajnak nekivágnak.

Tiszta vérük tiszta gyermekekben
folydogál, él s tündérgályát szállít,
– s ők, mint vén fák, kérgesen, szedetten
ráncosodnak, rútulnak halálíg.

Ráncosodnak, rútulnak, romolnak,
de ráncukban, mint a templom-romban,
szentség van, s fiaik mindenhol
hozzájuk térden zarándokolnak;

Golgotáról jönnek, a keresztet
odatartják, s míg megáldja anyjuk:
harcosoknak elakad a hangjuk,
s püspököknek szíve belereszket.

Jótevény nő keze

Arányos, szép hősköltemény.
Bársonypuha. Bajban kemény.
Éjjel világít, mint finom,
vigaszt adó fény-liliom.
Örök parfömje az ima.
Sebek felett selyem-sima,
bár nem használ bőr-szépítőt.
Nyáron hideg. Télen meleg.
Az ujjai bűvész-botok:
vérükben varázsszer lobog,
hegyükből ízes ételek
hullnak ki árváknak s cipők.

Csak int a kéz, s a rest, hanyag
önzés alól a jó Anyag
indul, hogy emberré legyen:
szegényeket vidámító
öröm gurul, piros cipó
s tej-patakok völgyön, hegyen
csobognak éhes és beteg
testek felé, meg szövetek
szállnak, hol fagy-komondorok
fehér állkapcsa vicsorog
és megérkeznek égi, jó
meleggel: mégis élni jó!

Szemünk három napnál tovább
nem bír bámulni más csodát:
a repülőgép, rádió
unottá szürkül, mint a rét
harasztja, háztetőn veréb
s kérdés, holnap csoda lesz-e
álom, szivárvány, délibáb,
– de a jótékony nő keze
ámultat, míg áll a világ!

Szabó Pista anyja

Mise után egy néninek szeme ragyog,
hozzám jó, szól: Szabó Pista anyja vagyok.
Fülembe súgja: Épp tegnap jött meg Amerikából.
Mi közöm hozzá? Gondolom, aztán a szívem vádol.

Valami nagy, nagy emberi jóság, amíg ott állok,
megkeni írral két profán szemem, lehull a hályog:
s ámulva látom, ott áll előttem, a szent Folyamágy,
mit összeraktak apró életek, édesanyák,

bűnös Évától Szűz Máriáig s Pista anyjáig
ó hány billió s billió anya egymáshoz állva
alkotja együtt a Folyamágyat. Van köztük gránit,
szűz-arany, gyémánt, van köztük gazdag, van köztük árva.

Rajtuk keresztül zúdul az Élet, hol nagy hullámok:
próféták, költők, hol kis hullámok: Péterek, Pálok,
Pisták és Lászlók, kovácsok, ácsok, kőművesek,
kanászok, halászok, lelki szegények, meg híresek.

Megértem mostan a Folyamágnak szent vajúdását
álmatlan éjek villám-korbáccsal vert jajdulását,
kis ember-habocskák anyákhoz ütődő gerle-kacagását,
anyás partokról a nefelejcssek vízbe ugrását.

Értem a dicsekvést a kintől szentelt anyai szájból:
a fiam munkás, pénzt hozott tegnap Amerikából.
A fiam költő, tüzeket lopott tegnap az égből.
A fiam próféta, tegnap érkezett a hegyi beszédűtől.

Billió s billió méteres Folyamágy! légy százszor áldott,
zengjetek himnuszt nagy habok, kis habok, Péterek, Pálok,
zengj, zúdulj Élet a végtelenbe s a Folyamágyat
Szabó Pista anyjában most megölelem, mint az anyámat.

Anya kell!

Nagy házi bál. A két szememmel
iszom a táncot és a fényt.
A táncolókon átborzongott
a mámor-szél és rabjaként
lohol nyomán az ösztön-ember
kacagó, csoda-szomjuhozó csapata...

A háziasszony félig pórén
táncol. A haja tűz-veres.
Fehér, – vörös fáklázó démon.
Szerelmi rajz van kék-eres,
élő, fehér, bársonyló bőrén
s körülötte keringnek a lepke-szívek.

Mintha valami vad örömből
pezsgőzne: úgy suhan tovább...
– De hozzálép a nevelőnő,
súg... és a tág szobákon át
hallatszik, hogy a pubi bömből:
„Anya kell, anya kell, anya kell, anya kell!”

A tánc megáll... de tovatombol...
A vörös démon kínosan,
idegesen kimegy fiához
s mikor látom, hogy kionson
a kacagó sokadalomból:
lopakodva utána megyek magam is.

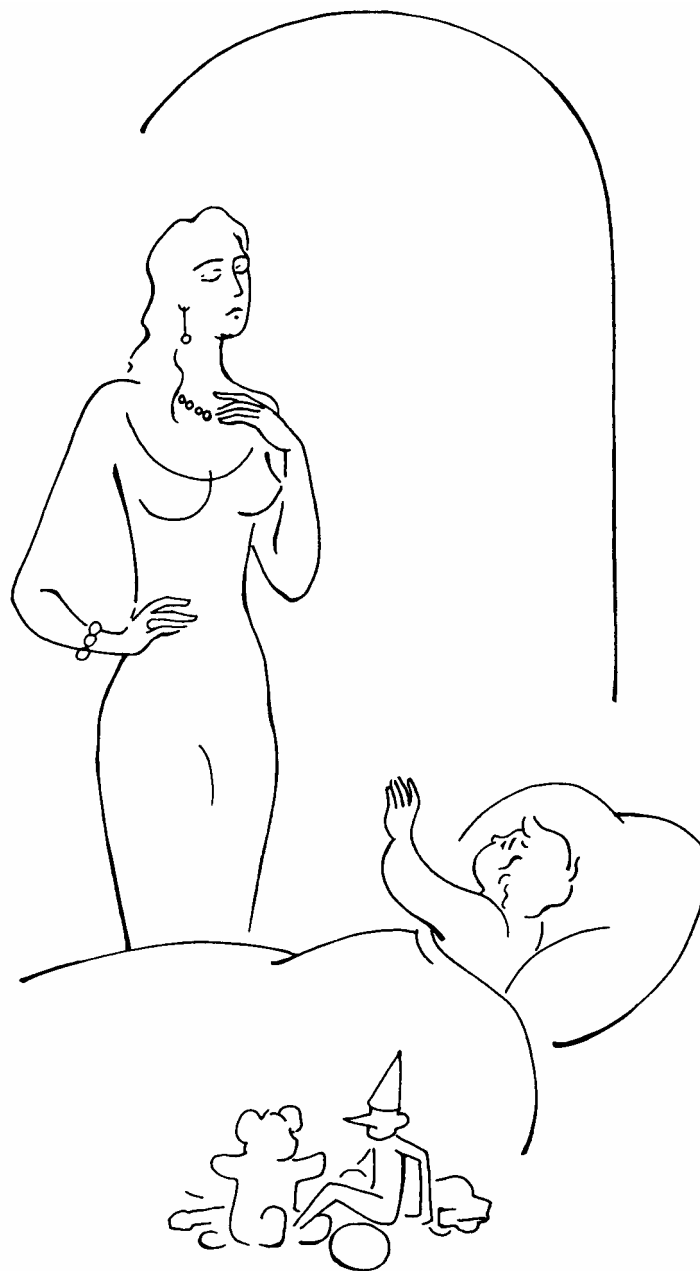
Ott ül cifrán az ágya mellett.
A pubi sír. Oly idegen
ez a kis lény, v é l e t l e n ü l j ö t t...
A kivágásból hidegen
büszkélkedő megörzött mellet
sose szopta a kis nyafogó idegen...

A pubi sír, pedig körötte
sereg huszár, baba, bohóc...
Egynek sincs szíve... A helyében
fűrészpor, szalma, gyatra kóc...
Színes kóc-álmok kitömöttje
a bohóc, a huszár s ez a szép anyamell...

Kituszkolom a szép ügyetlent
és kiveszem a szívemet:
a pubi nézi, tapogatja,
játszik vele s nevet, nevet,
vele kacagva bomlik, fetreng
a bohóc, a baba, meg a hetyke huszár...

A gyermek játszik és elalszik.
... Behallom a buja zenét...
Valami szörnyek muzsikálnak
a fáradt földön szertesét,
tempózzák a pokoli lakzit
– s csecsemők kara sír: anya kell, anya kell!

Emberfaló gyarak zenéje
az anyák másik táborát
becsalja s a kenyér-haláltánc
kiszívja szívük bíborát...
Egynek sincs teje és meséje
– s csecsemők kara sír: anya kell, anya kell!

Igy nőnek fel a nemzedékek,
mint gyárakban a masinák:
gyilkolnak pontos számítással,
gép-hidegek és gép-simák...
Elvezet-gépek, munka-gépek
s hadigépek örök zaja mostan a föld...

– De az Idő mesék hullámán
bölcsoket ringat édesen...
S anyátlan kornak szégyenén át,
át tangó-tempón, négyesen,
át süketítő gyári lármán
csecsemők kara sír: anya kell, anya kell!

Én láttam önt a kirakatban

Én láttam önt a kirakatban:
ön volt az édes próbabábu,
titokzatosnak látszó ál-sphynx,
fogyókúrárs, szép karesú lábú.

Ott állt a Tél kirakatában,
testét prémezték drága bundák,
s mert megbámulták, boldog is volt,
míg bámulói meg nem unták.

De a Tavasz kirakatában
ön újra híres, érdekes lett,
új színek, vágyak parfümözték
a percig tartó titku testet.

A Nyár boltjában újra új volt
a rémravasz fürdőtrikóban:
kamasz szemek térdig legeltek
a máskor tiltott földi jóban.

De már az Ősz a kirakatában
divatba jöttek a molettek,
s kegyetlenül lomtárba lökték,
mint ráncost, régít, megvetettet.

Ha nincs szíve s nem jön meg könnye:
limlommá lesz a limlomok közt!
– Pedig önt is ott álmodták meg
valamikor a liljomok közt.

Az én anyámat régimódi
ruhában láttam életemben:
abban, mit varrtak Máriának,
midőn fiat szült Betlehemben.

Volt már sovány, midőn a gondok
fogyókúrája megaszalta,
– de az angyalkéz varrta köntös
szép madonnává magasztalta.

És volt kövér is, amidőn a
szíve alatt az Isten-képű
gyümölcsöket hordozta. Régi
ruhája jó volt: hozzászépült.

Ruhája régi, arca ráncos,
de lelke napról-napra szépül,
őt nem lehet lomtárba lökni:
Isten vigyáz reá az égből!

Ej, azok az öreg asszonyok!

Az éj vemhes titokkal, árnyal.
A gőzös vágat, szinte szárnyal.
Magunk vagyunk csak az anyámmal
egy félhomályos fülke mélyén.
Elnézem, hogy hullong a szikra
az álmodó nagy téli sikra,
harasztra, zuzmarás csalitra,
minthogyha szikra-rügy fakadna.

Úgy látszik, mintha ezer éve
vágatnánk már a vaksötétbe:
én rózsás hajnalok elébe
s anyám még búsabb éjszakába.

A vak sorsot látom s kizengem.
– Ő nem lát semmi mást csak engem,
mióta itten megjelentem
s beszálltam az élet-vonatba...

Megyünk, megyünk s egy állomáson
beszáll egy férfi: szinte másom,
csak a nézése barna bársony,
s az anyja őszebb az enyémnél.

Leülnek lassan szembe vélünk.
Testvértelen csönd... Nem beszélünk.
Közös hajnalt vár ifju vérünk,
– s rokotalan szánk hétpecsétés!

Míg kultúrált szánk hétpecsétes:

– a két öreg asszony beszédes
nézéssel össze, összeérez,
s a csendben átzenél a szívük...

– „Hová megy nagysád?” kezd a szóba
anyám, s mint a pisztráng a tóba
dobott arany horgon fogódzva:
e szón a szívük felficáncol...

Ó mennyi mindent elbeszélnek!
De arcukon kigyúl a Lélek,
midőn a legszentebbre térnek:
s dícsérgetik méhük gyümölcsét...

Fiára néz a másik néni
s elmondja, hogy nehéz volt némi
nyugdíjból özvegy-sorban élni,
míg fölnevelte ezt a férfit.

S meggyón mindent szent áradatban.
A mérnök mintha kirakatban
mutatnák: elpirul zavartan,
föláll s kimegy a folyosóra.

Majd szeretettel és malasztal
az én anyám engem magasztal.
Restellem és bárhogy marasztal,
megyek szintén a folyosóra.

... Kint álldogál két méla férfi,
diszkrétén, egymást egyse kérdi,
mi fáj, mi bántja és mi vérzi.
Hazug század két elneveltje...

Bent azalatt a fülke mélyén
tán a meghalt férjről beszélvén
két öregasszony könnye csordul
a nagy, közös, szent szájalomtól...

Az anya

Méhe gyümölcsét szétlopta az élet:
a fiait a pálya, lázas éjek
s a lányait szerelmes vőlegények.

Most ül az özvegy-házban egyedül,
a falakon bal-sejtés feketül
s fülébe gondot, árnyat hegedül...

Örökké bajt és átkot szimatolgat,
varázsszavakkal kérdez vándor holdat
öt gyermekéről s ujjain latolgat...

A szíve bíbor pókja estelen
négy égi tájra nyújtja testtelen
mér földes lábát álom-nesztelen:

titkos drótot húz minden gyermekéig,
átfúr hegyen, erdőn, folyókon végig
s a drótjait angyal-testőrök védik...

Folyton távolba néznek a szemek,
kérges keze tapintata remek:
rögtön megérzi, ha a drót remeg.

Megérzi a gyerekszív sorscsapását:
vak éjszakában végzettel csatázik
s ima-nyilakkal fátumokat másít...

Ha újságok jeleznek háborút,
pestist, földrengést, jégesőt, borút:
az anyahomlok rögtön ráncba fut,

agyában félrevert harangok kongnak,
a gondolatok bomlottan bolyongnak,
mint Karneválja millió bolondnak...

Csodák csodája: mér földesre nyúl
két karja: és tenyere paizsul
minden gyerekre puhán ráborul,

anyamadár-szárny nő ki minden ujjon,
hogy gyermekének szíve odabujjon...
S akkor megnyugszik s Tedeumot ujjong.

Pórásszony

Mezítlen lába visszeres
és melltelen és csupa csont,
sosem pihen, s míg pénzt keres,
kiszívja gyermek, munka, gond.
Még harminc éves sincs talán
s úgy jár, mint vasorrú banya
mesék napfényes oldalán.
Mégis szép, dicsfényt hord: anya!

De kisfia dundin puha
s fehér a teste, mint a tej
és tiszta rajta a ruha
és bársonyos a buksi fej.
Már járnai tud és már gügyög
száz semmiséget tőle kérd
és mégse unja, mint nyugót,
nem adná semmi kincsekért!

Az asszony krumplit töltöget,
a krumpli másé, harmados.
A sok sor, nemrég írt szöveg
a föld könyvében. Harmatos
virágból fészket halmozott
fiának s míg az játszogat,
javítja fény-aranyozott
kapával a zöld sorokat.

De szeme folyton ráremeg
a kisfiú fejére, mint
két kék pillangó egy remek
virágra, néha odaint,
vagy odafut, gyorsan agyon
becézi s ekkor, Istenem,
a lúgkimarta ujjakon
virágok nyílnak hirtelen.

A föld, a munka, a gyerek
hogyan összeforr itt bibliás
törvény szerint, mint szív s erek.
Tudok szagos kaméliás
dámákat, kiknek eltelik
szórakozásban életük
s nem érnek rá, hogy estelig
megcsókolhassák gyermekük.

A férje munkás, kubikos
s így ő hátán keresztet
hord: rózsát, füvet, gyereket
s bár házatája kuvikos,
a teremtésből részt akar
s mit földből, szívből így kiás,
abból ember lesz, új magyar
s így útja sírig glóriás.

Akárcsak a tulipán

A tulipán mosolyog,
de mikor elszárad,
hagymája a föld alatt
megtojik egy év alatt
maga mellé hármat.

Az anyámat figyelem,
mint egy üdvözlőt:
elvirult a szerelem,
anyaság lett, mártiros
s most kotlókat ültet.

Napról-napra bejelent
húsz csirkével többet,
számon tartja számukat,
boldog, – s engem ez a szent
kapzsiság megdöbbsent.

Öt gyereket földre szült
s gondok közt nevelt fel.
Öt gyereke szétrepült
s a teremtés titkában
most is résztvesz kedvvel.

Az anyaság örömét
százszor éli újra,
ha virágok özönét
látja nyílni s a csibék
csipognak kibújva.

Unokái cinkosa
anyaszigor ellen
szerelmükben. Jobban is
érti, mily kín futkos a
liliomos mellben.

A tulipán kelleme
elvirít, de nyáron
megtojik a föld alatt.
Dédunoka kellene
anyámnak: százhárom!!

Valaki imádkozik értem

Én úgy élek a gondvert emberek,
bajok közt, mint királyfi a Mesében,
midőn a Sárkány részeg s szendereg.
Nem földi Nap süt fent a selymes égen.
Szívem dalolgat, mint a nyári
telifényben a kis kanári.

S Valaki enni, inni ad nekem.
Vigyáz a tűzre, vízre és kenyérré.
Mint holló a fiát nagypénteken,
úgy mossa minden bánatom fehérre.
Hegyt töri tövisnek, bűnnek,
legyen körültem mindig ünnep.

Én szeretem a préda szenteket,
fákat, mik szirmot szórnak szét a szélnek,
szeretek látni nyolcvan gyermeket
tőlem kapott cipőben. Míg zenélnek
a víg cipők a bús világon:
nyolcvanszor érzem atyaságom.

S Valaki otthon garasoskodik
hullott almával, salátával, tejjel;
szőröskezű zsidókkal alkuszik
órákig egy borjúra tiszta fejjel,
disznót hízlal, kotlóra gondol,
mindent magának tart a gondból!

Én járok, mint a sekrestyés Tavasz,
gyujtogatom a bánat-megtaposta
lelkek rügyét, melyekre dér havaz,
ködökből kisüt a Nap, mint szent Ostya,
s lelkek bíbor bimbói gyúlnak
imádatra a Nap-úrnak.

S Valaki itthon kertem fekete,
meleg földjébe petrezselymet, mákot
krumplit vet: csoda-titkos élete
kezdődik lent a földben az imádott
Nap-úr fényétől a csíráknak,
ember-tápláló kis csodáknak.

Én hős szeretnék lenni: szenteket
utánzó, a Föld s Ég közötti vékony
hajszálon kötélrancosként megyek
át-át a szörnyű pokol-szakadékon,
felülről biztatnak a szentek,
alulról a pokol üzenet.

S Valaki az Istennel alkuszik,
szövetséget köt szép Szűz Máriával,
hogy bűnök, búk és más alamuszik,
ne rontsanak meg; szíve ritmusával
egyensúlyozza szívem, térdem.
Valaki imádkozik értem.

Julcsa néni

Lassacskán ballagok fölfelé a dombon,
vad-szíjon vadkacsák verdesik a combom,
ingem is, kedvem is, egem is azurkék,
faluvégi dombon áll egy vályog-szurdék,
udvarán elszáradt őszi dudva, torma,
ott ül Julcsa néni mint rozsdás kintorna.

Jó ily önműködő, vén verklibe némi
arany garast dobni: „Hogy van, Julcsa néni?”
Bemegyek, bedobom a kis aranykrajcárt,
hát mondani kezdi nehéz életrajzát,
leperreg előttem nyikorogva, fájva
az öregség súlyos, komor balladája.

Mostan nyolcvan éves. Tavasza volt: kurta
mint Szibériának. De azt is befújta
sokszor a szegénység áprilisi hója:
félve piroslott pár lányálma bimbója
cselédke korában. Volt egy Álmoskönyve,
az megmondta néki, hogy sok lesz a könnye.

Rövid leányságát bizony meg nem únta,
mert hamar férjhez ment. Szenvedés és munka,
szenvedés és munka: ez volt életének
örökös ritmusa, legfeljebb szent ének
tarkította néha, ha búcsúra mentek
csodaváró, hívó szegény regimentek.

Összeragasztották, mint fecske a fészket,
ezt a vályogviskót, náddal betetőzték.
Kilenc ízben hajtott rózsafája lombja,
kilenc ízben szállt rá teremtés galambja,
utána kilencszer kelepek a gólya:
a vályogviskónak sok volt a lakója.

Munka és szenvedés, munka és szenvedés,
sok volt az evő száj, a kenyér meg kevés,
gondok hordájában éltek mint a hering
a régi Álmokönyv rossz receptje szerint,
aztán férje meghalt, a gyerek-seregnek
önálló szárnya nőtt s mind széjjelrebbentek.

Egy nős fia vele maradt e konyhóban
s habár életének napja lenyugvóban,
s éjjel is alig van szemének lehúnyta,
tovább tart a ritmus: szenvedés és munka,
unokák és főzés: neki jut e járom,
hogy fia napszámba, menyé mosni járjon.

Nemrég ráíratva házát e fiára
s ettől meredekre nőtt kálváriája,
mert azóta nincs már becsülete erre,
tegnap kedves menyé kékre-zöldre verve
az udvarra dobta, kétszer megtaposta,
holott azelőtt a lábát is megmosta.

Vígasztalom, de az Álmokönyvvel érvel,
amely megjósolta, hogy rózsafüzérrel
fog koldulni egyszer! A vadkacsák felét
neki adom, úgymint a fény-ország felé
szállni vágytak: hátha szívükbe repülnek
mint a sült galambok s hátha kibékülnek.

Két kéz a lámpafényben

Költőnek lenni ennyi:
kilesni s kidalolni
a Teremtésnek titkát,
a szürkét s csoda-ritkát.
Nem kell hát kinevetni,
hogyan este leskelődtem!

Kis ablak állt előttem
s véletlen vettem észre,
hogyan bent egy nafta-lámpa
vékonyka és soványka
fényt szór két női kézre
egy kék perkál kötényen.

Szalmán, padkán, gyékényen
alvó pulyák neszeznek,
holtfáradt férje horkol
s iszik szegény a borból,
mit álomnak neveznek.
Zenél a tűzhely tücske.

A nő arcának csücske
se látszik, csak a két kéz.
Fáradt s ülven a ládán,
mereng alvó családján
mint hadvezér, ha szétnéz,
míg elpihent a tábor.

Két kéz: ki volna bátor
szobrot mintázni róluk,
olyan tündéri tiszták,
habár családja piszkát,
ők lúgozzák s az óljuk
vályúját is kimossák!

Mert szép szent ájtatosság,
ha anyakéz a házban
a szennyet is kotorja;
ahányat szív-motorja
csak mozdul hősi lázban:
az mind szent munka-zsoltár.

S a teknő majdnem oltár,
ha e két kéz a lisztben
kakastejet dagasztgat,
kezét csupán a gazdag
szobrásztudású Isten
mintázná oly csudásra,

hogy kegytemplom falára
tehessék mint ereklyét.
– Most kigombolják blúzáát,
a lámpabélt lehúzzák
a kezek s elpihennek,
hogy reggel újrakezdzék.

Én fogyni látom folyton, mint a Holdat

Ő szoptatott. A tiszta tejfolyót
ő küldte a kicsiny csodamalomba,
gyerekszívembe: zengje énekét
a vad, viharzó földi fájdalomba.

Ő látta, hogy a vessző-paripák
velem mesék hónába hogy loholtak,
mint álmok éjén ezüst vőlegényt:
csak nőni látott mindig, mint a Holdat.

Csak nőni: futni tavaszok után,
legényes májusokkal parolázni,
a bánatokat csak leinteni
legényesen s nem könnyekig vitázni.

A szeretet arányló tengerén
a hullámok aranyhimnuszt daloltak,
ott látott ringni aranycsónakon:
csak nőni látott mindig, mint a Holdat.

Én meg csak fogyni láttam, mint a Holdat,
a vénülés remeteszigetén:
szív, láb megromlott, fogai kihulltak,
csodamalmából fogynak a zenék.

A rejtvény féle ákombákom-ráncok
kölykeznek egyre szentelt arcain
s még akkor is fájdalmas haláltáncot
járnak bőrén, ha mosolyogni kezd.

Szemünk előtt, fogy: sem „Tolvajt” kiáltni,
se felüvöltöni, sírni nem lehet.
Csak tehetetlen, napról-napra látni,
hogyan végleg elfogy a Legkedvesebb.

Csodamalmából nem marad meg semmi,
csak anyasága emlék-dallama
s csak ez fog egyszer csókkal körülvenni,
ha fogyni kezdek én is, mint a Hold.

Búcsúztató

Ő volt a ház kakasszója,
alkonyati altatója,
karácsonyi harangszója,
mikulási öröme.

Álmaimnak pecsétőre,
nemességem kutyabőre,
pelikánom s arany csőre
öntestével etetett.

Soha nem kért, mindig termelt,
kamrát töltött, krumplit vermelt,
szeretetet, arany kendert
tiltott, – s négy szál inge volt. –
Ő volt a ház nyugodalma,
arany derűm arany malma,
betlehem arany szalma
bárány-éveim alatt.

Egyhelyben élt mint a nagyfa
kis naprendszer külön – Napja:
nagy család apraja-nagyja
szíve körül keringett.

S hogy ne rúgjak ki a hámból,
Rendből, én a világ-vándor
üstökös: ő a magányból
imák láncán őrizett.

Jó volt járnunk legénykedve,
beszorgolni minden kertbe,
– amíg otthon várt remegve
a szívetől színes csend!

Ő volt a nagy Számonkérő,
bíró, de nem elítélő,
bünt erénnyé átzenélő
kristályhúrú anyaság.

Most, hogy elment, árva lettem,
beborult az ég felettem,
– s itthon elszíntelenedten
szívtelenül kong a csend.

Királyhelmece, 1943. nov. 5.

Az élet ritmus fut tovább

Vendégszobánk bőrkarosszékét
többször csempészttem néki be.
Mindég kidobta: gyengeségét
ne sejtse senki meg soha.

Sajnálta is. De most alatta
több napja kárpát lett az ágy
s a karosszéket behozatta.
Rossz sejtelmekkel tettük át.

Szívének és borotvapenge
eszének halkult ritmusa
s utolsó tartaléknyi gyenge
hangon parancsolt még nekünk:

„Kint dérfogú már a november
megfagyhat hagyma, dália
gumó, fényszomjas oleander,
hozzátok mind a házba be!!”

Megszállottság ez, minden gazda
s erős nő vágya: életet
menteni át az új tavaszba
folytatni ritmust, színt, csírát!

Órákig ástunk és cipeltünk
pálmát, muskátlit, dáliát.
Hogy sürvedt, jelentésre mentünk:
„Az élet-ritmus fut tovább?”

Nem volt őbenne egy kisujjnyi
félsz, s ennyi volt végső szava:
„Jó lesz most egy kicsit aludni”
– És mindörökre elaludt.

Nagy tél jöhet, hogy fent a Gazda
legszebb anya-muskátliját
házába, az örök tavaszba
oly hirtelen mentette át!

Királyhelmec, 1943. nov. 7.

Mécs László a kor tükrében

1895. január 17-én született. Családi neve Mártoncsik József (apja, Endre a Sáros megyei Hernádszentivánban kántortanítóskodott. Szüleinek ötödik gyermeke volt. Különösen bensőséges kapcsolat fűzte édesanyjához, későbbi költészetének legszebb darabjai szólnak róla.

1905-től a kassai Premontrei gimnázium növendéke, hamar kitűnt társai közül költői és előadói tehetségével. Verseit a kor legnépszerűbb katolikus ifjúsági lapja, a Zászlónk is közölte.

1913-ban, nyolcadikos gimnazistaként Tordai Ányos *Tinódi* című ifjúsági színművének címszereplője. Ekkor ő volt az önképzőkör ifjúsági elnöke. Ez alkalomból írta *Tinódi* című versét, a későbbi *Kóborló elődöm*, *Tinódi Sebestyén* előfutárát. Ez évben felvételt nyert a Pázmány Péter Tudományegyetem magyar–latin szakára.

1914-ben felvételét kérte a premontrei rendbe. Jászóvárott beöltözésekor kapta a László nevet.

1915-től a nagytekintélyű *Élet* is közölni kezdte verseit, elbeszéléseit, amelyek Mécs László néven jelentek meg.

1918. október 2-án pappá szentelték Jászóvárt.

1919 tavaszán a kassai premontrei gimnázium kisegítő tanára.

1920 júliusától az Ung megyei Nagykapos plébánosa, a felvidéki magyar lapok egyik rendszeres, mind népszerűbb munkatársa.

1923. II. 25-én a *Híradó* című felvidéki lapban két versét közölte. A szerkesztőség a következő közleményt jelentette meg: „Mécs László két költeményét közöljük lapunk mai számában. Mécs László Szlovenszkó ifjú költői gárdájának egyik legtehetségesebb tagja, aki még bizonyára nem érte el fejlődésének zenitjét, és így még nagy dolgokat várhatunk tőle... Ezentúl gyakrabban lesz alkalmunk az ihletett tehetségű költőpap költészetének alkotásait olvasóközönségünknek bemutatni.” Ekkor már túl volt az ungvári Petőfi-ünnepségen aratott óriási sikerén. Itt szavaltta el *Szellemidézés* című versét, rendkívüli hatással. Ungváron jelent meg ebben az évben *Hajnali harangszó* című kötete, a kisebbségi magyar líra egyik jelentős teljesítménye.

1924-ben a nagytekintélyű Rédey Tivadar tollából rendkívül elismerő bírálatot közölt a kötetéről a *Napkelet* című folyóirat. „Költői nyelve –írta a recenzens –első hallásra is meglep nagy szógazdagságával, kifejezésbőségével és árnyaló hajlékonyságával.” (I. 92–96.) Ez év januárjában *Felhívást* tett közzé *Szlovenszkó és Ruszinszkó magyar íróihoz* a *Híradóban*, azzal a céllal, hogy végre megszülessék e tájegységek irodalmi harmóniája, megszűnjenek a klikkek s létre jöhessen egy közös vállalkozásuk *Egyetemes magyar irodalmi Évkönyv* címmel. A *Híradó* V. 11-i számában Dobai János közölt nagy kritikát a *Hajnali harangszóról*.

1925 elején jelent meg második kötete, a *Rabszolgák énekelnek*. „Ez a könyv szorosán összefügg a múlt évi első kötetel –írta a *Napkeletben* Rédey Tivadar (1925. I. 467–470.) – Ugyanaz a fiatal, nyílt tekintetű arc köszönt ránk, amelyet tavaly megismertünk és szeretetünkbe zártunk.” Márciusban három szavalóestet tartott Budapesten, egyet az arisztokrácia, egyet az irodalmi élet és egyet az ifjúság számára. Akkora sikere volt, hogy további vendégszerepléseit a szlovákiai hatóságok letiltották. 1926-ban léphetett föl ismét a Zeneakadémia nagytermében, melyet zsúfolásig megtöltött a lelkes közönség. Előtte Pozsonyban szerepelt a Keresztényszocialista Párt Kulturális Osztálya által rendezett farsangi esten, a helyi Vigadóban. „Öregek és ifjak közelről, távolról, mint valami ünnepre sereglettek egybe, hogy hallják *Zathureczky Edét*, a rendkívüli hírnévtől megelőzött hegedűművészt és

újra hallják Mécs Lászlót, akit már szívébe fogadott az itteni magyarság.” (Híradó 1926. II. 11.)

Zeneakadémiai szereplése után az Élet munkatársa, Csiszár Béla beszélgetett vele. („*Szívetekbe rózsát oltok*”. Élet 1926. ápr. 4.) „Szeretik költészetemet szociálisnak nevezni – mondta Mécs – , pedig nincs igazuk. Inkább úgy mondhatnám, hogy ez nem más, mint az életben erősen hangoztatott evangélium.”

1927-ben ugyancsak Berlinben a Voggenreiter Kiadónál jelent meg *Vigasztaló* című verseskönyve, kedves barátja, *Farkas Gyula* (ő írta Mécs László költészetéről az első könyvet 1929-ben) támogatásával.

1928 decemberében Kassán szerepelt a magyar főiskolások jótékony célú estjén. Külföldre szóló meghívásait le kellett mondania, mert nem kapott útlevelet. Év végén Léván is fellépett.

1929 januárjában végre eljuthatott Debrecenbe. Innen 19-én Nagyváradra utazott tovább, ahová Kovács Kandid gimnáziumi főigazgató hívta meg. Itteni fellépését le kellett mondania, Marosvásárhelyen azonban szerepelt. Találkozott Áprily Lajossal és Reményik Sándorral. Tavasz végén Miskolcon lépett fel, frenetikus hatást téve. Június 8-án Budapestre érkezett. Ez alkalomból a Magyarország munkatársa beszélgetett vele. „Nevelni akarom az embereket – mondta a költő a többi között –, megmutatni nekik az egyetlen keresztényi utat a lelki káoszból.” (június 9.) Megjelent róla *Semetkay József* tanulmánya a Salgótarjáni Reálgimnázium Értesítőjében. A tanulmányról szóló bírálat szerzője megjegyzi: még hitelesebb, teljesebb lehetett volna a költőről rajzolt kép, ha a szerző európai távlatba állította volna líráját. (Napkelet, 1930. jan. 1. 90–91.)

1930. januárjában Királyhelmece nevezték ki plébánosnak. Innen jobb utazási lehetőségei nyíltak. Január 27-én föllépett Hubay Jenő egyik zenedélutánján. „Az előadó annyit tud, mint a legjobb színészek”, írta róla az *Irodalom és Művészet* (január 28.)

Május 21-én Komáromban, a helyi cserkészcsapatok meghívására tartott szavalóestet. „A költő elmondta legújabb költeményeit, melyek a közönség lelkesedését szinte extázissá hevítették.” (Prágai Magyar Hírlap, május 25.) Nyáron a felvidéki Kazinczy Kiadó Vállalat meghirdette *Az ember és árnyéka* című kötetének előjegyzését. Ősszel már kapható volt a könyv, decemberben pedig az *Üveglegenda* is a könyvesboltokba került. A *Pesti Napló* munkatársa királyhelmecei otthonában kereste föl a költőt. „... az én külső életem a hétköznapi cselédarcú egyhangúságában telik, misét mondok híveimnek, kereszteltek, gyóntatok, vigasztalok és temetek. De van egy belső életem is, mint mindenkinek: sok küzdelem önmagammal, szenvedések, megmagyarázhatatlan halálszorongás.” (október 10.) A Dsida Jenő szerkesztette *Pásztortűz* november 30-i számában önvallomása jelent meg. „A szenvedésnek van talán a legnagyobb szerepe az életemben.” –írta itt is. Az *Est* december 19-i számában Földi Mihály méltatta az *Üveglegenda* költői értékeit: „Nemcsak Isten felkent papja Mécs László, de Isten virágos költője is. S nemcsak a nagy magyar nép, a mai válságos emberiség költője, hanem a holnapi ember, a hívő és erős költője, hirdetője az idők méhében születő emberiségnek, amelynek annál tisztábbnak és boldogabbnak kell lennie, minél véresebb szenvedések ágyában keresi a fényt és a nyugalmat.” A *Pesti Naptóban* a nagytekintélyű *Laczkó Géza* így jellemezte a költőt: „A legegyszerűbb költő, akivel valaha találkoztam, s mégis a legkülönösebb. Pap, Költő, Ember. Ez a háromság teszi ki lényét. S ez a három egy.” (december 20.) A Prágai Magyar Hírlap december 28-i számában Rácz Pál nagy cikkben méltatta előadói tehetségét. (*Mécs László, a szavalóművész.*)

1931 januárjában a Napkeletben *Just Béla* hosszabb tanulmányt szentel költészetének. (32–38.) Februárban „négy romániai városban: Aradon, Nagyváradon, Nagyszalontán és Temesvárott szavalt egy-egy kultúrest keretében. Útja valóságos diadalút volt, s a kisebbségi magyar társadalom mindenütt a legnagyobbaknak kijáró ünneplésben részesítette.” (Prágai Magyar Hírlap, február 22.) Az eseményről megemlékezett az *Erdélyi Hírlap, az Aradi*

Közlöny, az aradi *Reggel*, a nagyváradi *Friss Újság* a *Nagyvárad*, a *Temesvári Hírlap*, a temesvári *Déki Hírlap* és a *Temesvarer Zeitung* is. Március 1 -jén „a magyar társadalmi élet számos előkelőségének kezdeményezésére” a Zeneakadémia nagytermében lépett föl. Az est bevezetőjét a kiváló irodalomtörténész, Kállay Miklós mondta. „A közönség őszinte tetszéssel és lelkesedéssel hallgatta az est folyamán...” (Pesti Napló, március 3.) „Az idei hangversenyszegzonban még nem sikerült senkinek sem, hogy egy ember hívó szavára így tömegek töltsék be a Zeneakadémia nagytermét.” A Prágai Magyar Hírlap március 29-i számában Dobránszky János sóvári plébános-képviselővel folytatott beszélgetést. Ő részletesen szólt Mécs László neki dedikált, a zsidóság tragédiáját őszinte együttérzéssel megszólaltató *Egy nép tragédiája* című költeményéről is. A *Budapesti Szemle* áprilisi számában Hegedűs Zoltán tollából meglehetősen éles bírálatot közölt Mécs László újabb költészetéről. (155–160.) Április 24-én elsöprő sikerrel lépett föl a miskolci Zenepalotában. Az estről lelkes beszámolót tett közzé a *Magyar Jövő*. Májusban a premontrei rend épülő temploma javára szavalt, majd jótékony célzattal föllépett több vidéki városban és Erdélyben. Sátoraljaújhelyen át indult haza Királyhelmece. A cseh határállomáson megmotozták, s a vámőr elkobozta *Vérszerződés* című versét. Utóbb útlevelét azon a címen, hogy hivatalos eljárást folytatnak ellene, elkobozták. Felhívták a figyelmet, hogy az intézkedésről hallgatni kell. 1931. június 13-i számában azonban részletesen beszámolt róla Az Est. (*Mécs László útlevelét elvették s eljárást indítottak ellene.*) Július 9-én Királyhelmecezen lépett föl a helyi Kultúregyesület ünnepségén, szeptember 5-én pedig Kassán a Schalk-ház nagytermében a magyar főiskolások bállal egybekötött kultúrestjén. November 15-én a pozsonyi Kiskárpátok cserkész csapata meghívásának eleget téve szavalt verseiből. A költő megköszönve az ünneplést a jelenlévők nagy elképedésére elmondta, hogy „előadandó műsora kissé csonka, mert a rendőrség kilenc versét megcenzúrázta, nem engedte előadni, jöllehet ezeket más városokban akadály nélkül előadhatta”. (Prágai Magyar Hírlap, november 17.) Három nappal később Pozsonyban a rádióban adott elő verseiből. Egy nap múlva a délszlovenszkói Udvardon lépett föl „szünni nem akaró taps kíséretében”. November 21-én Gután ünnepelte a kultúrházat zsúfolásig megtöltő tömeg, majd Ipolyság következett. A vármegyeház nagytermébe messziről zarándokoltak, hogy tanúi lehessenek fellépésének. Decemberben az Athenaeum második kiadásában jelentette meg a *Hajnali harangszót*, a Napkelet pedig *Bolond Istók bábszínháza* című verses krónikáját adta közre Jaschik Álmos rajzaival illusztrálva. A *Hajnali harangszó* fogadtatása rendkívül kedvező volt: „Ady óta talán Mécs volt az első költő, akinek szuggesztív egyénisége újra felköltötte az érdeklődést a vers iránt” – idézte a *Nemzeti Újság* méltatását a Prágai Magyar Hírlap (december 23.).

1932. legelején kezdte festeni portréját *Szüle Péter*. A költő napokat töltött el a festő műtermében, s ezt kihasználva több napilap is megszólaltatta. „A földi dolgokat mindinkább a lélek fölényével nézem” –mondta a Pesti Napló tudósítójának, (január 24.). A *Diárium* idézi szemléjében a *Debreceni Szemle* Mécs-értékelésének következő gondolatát: „Ady óta az egyetlen stílusreformer ő.” Február 21-én Szegeden találjuk. Az előadást bevezetőjét *Shvoy Lajos* székesfehérvári, a záróbeszédet *Glattfelder Gyula* csanádi püspök mondta. A költő lóhalálban érkezett a Tisza-parti városba, hisz előző este még Székesfehérvárott lépett fel a Prohászka Ottokár templom építési bizottságának meghívására. Az est bevétele az építés költségeit gazdagította. (Szegeden egyébként az épülő móravárosi templom javára szerepelt.) Február 26-án Békéscsabán látta vendégül a költőt a Boldog Margit leányklub. „... az ünnepelt költő több versét olvasta föl és a zsúfolt terem nem győzte tapssal és elismeréssel”. (Pesti Napló február 27.) A nagy turné végeztével büszkén írta a Prágai Magyar Hírlap: „Nyolc magyar város közönsége ünnepelte Mécs Lászlót”, (március 6.) Április 13-án a kassai orsolyazárda és az intézet növendékeinek Teréz kara kultúrestet rendezett *Csárszky József* kassai püspök tiszteletére. Mécs László verseivel szerepelt. A költő néhány szóval meghatottan emlékezett vissza ugyancsak áprilisi magyar előadókörútjának (Mándok–

Kisvárdra – Sárospatak–Miskolc) fogadtatására és visszhangjára. Erre Rácz Pál is elkísérte. Májusra elkészült szoborportréja, *Hűvös László* alkotása. Május 10-én az ógyallai járási főnökség felmentő határozatot hozott egy régóta húzódó ügyben. A költő egyik délszlovenszkói estjén a hatósági kiküldött gyorsírással jegyezte a *Kóborló elődöm Tinódi Sebestyén* című verset, gyanúsna találta és feljelentette a költőt. Amikor kiderült, hogy a költemény már kötetében is napvilágot látott, Mécsset felmentették, de az őt felköszöntő *Tímár Emmát* negyven korona pénzbüntetéssel sújtották. November 16-án a bécsi Collegium Hungaricumban aratott óriási sikert, két óra hosszat szavalta verseit. Innen Kiskunhalasra utazott, ott lépett föl. November 19-én a Vidéki Városok Kulturális Szövetsége debreceni rendezvényén a kisebbségi magyar irodalmakkal foglalkozott. *Ady Lajos* és *Sziklary Ferenc* előadásai után Mécs „frenetikus sikerrel adta elő költeményeit”.

1933. január 14-én Mécs László irodalmi estet tartottak a Zeneakadémián. A költőn kívül fellépett Rácz Pál, *Laurisin Lajos* ének- *Simonffy Margit* szavalóművészek. Az I. kerületi Tanítóképző száztagú szavalókórusa a *Rohanás a tavaszba* című Mécs-verset adta elő. Az est bevezetőjében *Alszegehy Zsolt*, a kiváló irodalomtörténész méltatta költészetét. Január végén *Kovács Gyula* fülekpüspöki lelkész és *Potocsny József* könyvkiadó szervezni kezdték a szlovenszkói magyar írószövetséget. Felhívásukra a költő is jelentkezett. Január 17-én Temesvárt a Katolikus Munkásszövetség rendezésében szerepelt. „Óriási szerenádja fogadta a szeretetnek.” Az estnek óriási erkölcsi és anyagi sikere volt, jóllehet Mécs még Budapesten megfázott és teljesen berekedt. Szinte suttogva mondta el verseit január 25-én a marosvásárhelyi kultúrpalotában, „a zsúfolt nézőtérnek annál tombolóbb tapsviharai között”. „Az ünneplés? – nyilatkozta visszatérte után a Nemzeti Újságnak (február 5.) – Nem bánt, a lelkem mélyén élő alázatot nem sérti, mert tudom, hogy nem nekem, hanem a világnézetemnek, küldetésemnek, a katolikumnak, a szeretetnek szól!” Februárban az Athenaeum díszes kiadásban jelentette meg *Legyen világosság!* című verseskötetét. „Meglátásában forradalmár, végső céljában a megtisztulás és a hit szellemében konzervatív” – jellemezte alapérzését a Pesti Napló (február 26.) A Pásztortűz február 28-i számában d. j. jelzéssel *Dsida Jenő Mécs László Erdélyben* címmel méltatta a költő szavalóútjainak jelentőségét: „Mécs László ma: a legkeresztényebb ember, legérzőbb poéta, legkedvesebb bohém, legaranyosabb gyermek. Ő ma a szétszakított magyarság lelki ragasztója, országokat barangoló új Tinódi Sebestyénje”. A *Legyen világosság!* kapcsán Kállay Miklós (Nemzeti Újság, március 5.) és Alszegehy Zsolt (Élet, április 16.) nagy elismeréssel méltatták költészetét. Annál keményebb ítéletet fogalmazott meg róla – nem kis vitát is kiváltó írásában (Katolikus költészet, Nyugat, 1933. április 1.) *Illyés Gyula*. Elsősorban poétikai megfontolások alapján érezte másodlagos jelentőségűnek Mécs líráját de érezni lehetett szándékában azt a liberális ellenhatást is, mely mindig újabb formákban jelentkezett a század művelődéstörténeti szemléletében. Nagyjából ugyanilyen szempontok vezérelték Karinthy Frigyest, amikor Sík Sándor pályakezdéséről mondott megsemmisítő bírálatot, s ez az ellentét hol a felszínen, hol a mélyben áthatja az újabb magyar irodalom történetét, megosztva az erőket, fölösleges feszültségeket keltve. Illyés a francia neokatolikus irodalom képviselőit sem kímélte, kiváltva ezzel Gyergyai Albert emelkedett nyugatbeli válaszáat. Részben alighanem Illyés bírálatának ellenhatásaként alakították meg júliusban Esztergomban a Magyar Katolikus Írók Munkaközösségét. Kezdeményezői *Harsányi Lajos*, *Mécs László*, *Sík Sándor*, és *Kincs István* voltak. Az egybegyűlteket *Lepold Antal* kanonok köszöntötte, majd *Just Béla* (az írói felelősségről), *Aradi Zsolt* (az író kapcsolata a lapokkal és a kiadókkal) és *Brisits Frigyes* (az írói lelkiismeretről) tartottak előadást. Rendkívüli hatást keltett *Stadler Frieda* hozzászólása, amelyben azt fejtegette, mit vár a katolikus olvasó a katolikus írótól. Itt jelentették be a *Vigilia* megindítását. Az összejövétel résztvevőit fogadta *Serédi Jusztinián* hercegprímás. Mécs László innen egyenesen Érsekújvárra utazott, ahol irodalmi esten lépett föl. Részt vett a Szent Pál és Szent Agoston irodalmi egyesületek közgyűlésén, ahol

elhatározták, a csehszlovákiai magyar katolikus írók önálló egyesületének megalapítását. Július 21-én és 22-én ugyancsak Ersekújvárott tartották a Prohászka körök kongresszusát, melynek bevezető ünnepi nagymiséjét Mécs László celebrálta. Szentbeszédében sürgette az elodázhatatlan erkölcsi megújulást. Az egyik munkabizottságban is felszólalt s sürgette, hogy a szlovák nyelvű elemi iskolába járó magyar gyerekek nyelvük helyesírásának alapelveivel is megismerkedhessenek. Szeptemberben Beregszászon, a Bereg megyei Úri Kaszinó „összes termeiben” *Szükség van-e ma a költőre?* címmel tartott előadást.

Decemberben nagy botrányt keltett, hogy a Kisfaludy Társaság öt megüresedett helyének egyikére sem jelöltek katolikus költőt, pedig Harsányi Lajos és Mécs László is várományosai voltak a társasági tagságnak. Ez év végén holland fordításban jelentek meg Mécs *Válogatott versei*.

1934. februárjában 4. kiadásban jelent meg az Athenaeum gondozásában a *Rabszolgák énekelnek*. Márciusban a Vigadóban rendezett nagyszabású ünnepséget a Katolikus Írók és Hírlapírók Országos Pázmány Egyesülete azzal a céllal, hogy bemutassa a katolikus írópapokat. A bevezetőt a hercegprímás mondta. A megjelentek lelkesen ünnepelték Mécs Lászlót. Felszólalt Sík Sándor és Harsányi Lajos is. Április 15-én Ungváron rendeztek kultúrestet Mécs László tiszteletére, annak alkalmából, hogy annak idején ebben a városban indult előadói karrierje. „Szereplésével felejthetetlen élményt nyújtott Ungvár magyarságának.” Június 4-én a Margitszigeten kezdődtek meg a harmadik magyar íróhét eseményei, melyeken a kisebbségi magyarság írói is részt vettek. Az eseménnyel egyidőben kezdődött a könyvhét, melyre Mécs László *Válogatott versei* is megjelentek. A szlovenszkói írók könyvsátorát a Petőfi Sándor utcában állították fel, *Rácz Pál*, *Szombathy Viktor* és *Egri Viktor* társaságában itt dedikálta könyveit Mécs is. *Válogatott versei* a könyvhét slágerkötete lett. Augusztusban jelent meg Németországban a *Katolische Leistung in der Weltliteratur in der Gegenwart* című kötet, mely 19 tanulmányt tartalmazott. A magyar irodalmat tárgyaló részben külön foglalkoztak Mécs László lírájával.

1935 húsvétjára megjelent a Vigilia első száma. Benne Mécs László két új verse. Februárban hírül adták a lapok, hogy a költőt vendégszereplésre hívta a párizsi magyarok egyesülete és a berlini magyarok szövetsége. Február 24-én indult körútjára. A berlini egyetemen különösen nagy sikert aratott. Farkas Gyula bevezetője után a költő kétszer is a pódiumra lépett. „A közönség nem tudott betelni a költemények és az előadás szépségeivel” – írta a Prágai Magyar Hírlap kiküldött tudósítója (március 3.). Innen a költő Erdélybe utazott. Tizenegy városban lépett föl. Kolozsvárott „valóságos néparadat hömpölygött a katolikus gimnázium felé”, ennek dísztermében kellett volna ugyanis pontban este 7-kor megkezdődnie a kultúrestnek. A költő azonban késett, mert a kezdés időpontjáról csak késve értesítették. Az esti vonattal érkezett, s azonnal a helyszínre sietett, ahol a szokásosnál is nagyobb sikert aratott az este 10-ig türelemmel várakozó közönség körében. Nagykárolyban – itt a tiszteletére rendezett ünnepségen megjelent Ady Lőrincné, a költő édesanyja is – viszont közölték az egybegyűltekkal, hogy Mécs nem léphet föl, mert iratait nem találták rendben. A dühöngő tömeget nagynehezen sikerük lecsillapítani, az estet a költő távollétében kezdték. Közben észrevétlenül beült az egyik páholyba. Amikor felfedezték, óriási ünneplésben részesítették. Hamarosan megjelentek a rendőrök és a költőt kivezették. Így a tiszteletére rendezett estét még nézőként sem tekinthette meg. Ezen a körúton írta *Civis Romanus sum* című híres versét, melyet március 23-án Párizsban szavalt el először. Még kétszer (26-án és 29-én) lépett fel a francia fővárosban. Szerzői estjének védnökségét *Verdier* bíboros, Párizs érseke vállalta, költészetét jeles francia irodalomtudósok, köztük *Aurelian Savugaot* méltatták. „A franciáknak is valóságos reveláció Mécs László költészete” – írta a Prágai Magyar Hírlapnak küldött beszámolójában *Kozma Ferenc*, párizsi magyar lelkész, aki felmérhetetlen érdemeket szerzett a vendégszereplés megszervezésében (március 31.). Itt

ismerkedett össze a jeles francia íróval, *Paul Valéry*val, akinek felesége e szavakkal fordult Mécshez egyik estje után: olyat hozott a franciáknak, „ami sajnos hiányzik nekünk”.

Mécs László egyébként ekkor harmadszor fordult meg a francia fővárosban, 1934-ben egy ideig ott nyaralt. Ekkor írta a következő sorokat: „A Szajna partján én is halásztam, – Szívet kerestem, egyet se leltem, –S amit találtam, az is magyar volt.” „Szinte resteltem, hogy ezt a verset megírtam – nyilatkozta Párizsból visszatérve a Prágai Magyar Hírlap tudósítójának (április 9.) –, mert most szíveket találtam, amelyek felém hajoltak.” Május 12-én az épülő gödöllői premontrei templom javára hangversenyt rendeztek a Zeneakadémián. Mécs László természetesen fellépett, a szokásos erkölcsi és anyagi sikerrel. Jelen volt édesanyja is. Amikor a költő elszavalta *A királyfi három bánatát*, a közönség felállva ünnepelte mindkettejüket. Október 19-én a szlovenszkói magyar írók vendégszerepeltek a Zeneakadémián. Itt *Bulla Elma* szavalta *A királyfi három bánatát*, olyan óriási sikerrel, hogy ráadás képp el kellett mondania *A gyermek játszik* című Mécs-verset is. E hó 14-én Komáromban vendégszerepelt. Ez év végén, karácsonyi meglepetésül barátai egy bibliofil, illusztrációkkal díszített válogatott verseit tartalmazó kötetel lepték meg. Az illusztrátor személyét sokáig titokban tartották, végül kiderült, hogy a mesteri rajzokat *Hintz Gyula* készítette. *A Megdicsőülés* című kötet korlátozott számban, kézzel festett és litografált illusztrációkat tartalmazó változatban az olvasókhöz is eljutott.

1936. március 4-én Berlinben rendeztek Mécs-estet az egyetemen. A Prágai Magyar Hírlap kiküldött tudósítója szerint a német fővárosban ekkoriban „kedélyesen folyt az élet”, a rendszerváltást csak az mutatta, hogy a kirakatokban mindenütt a Führer képét lehetett látni. Az estet ezúttal is Farkas Gyula vezette be. A tudósító némi irigységgel méltatta a berlini magyarok „idealizmusát”, a magyar nyelv iránt tanúsított szomjas érdeklődését. Augusztus elején a Miskolci Hétre hívták meg, majd néhány napot Fonyódon töltött. Itt kapta tollvégre a Nemzeti Újság riportere, aki az iránt érdeklődött, miképp egyeztetni össze papi hivatását a modern költészet kendőzetlenül őszinte életábrázolásával. „Min-dent az örökkévalóság szempontjából nézek – mondta a költő. Bátran megírom az élet bukását, hogy utána a felemelkedés érzésével nemesítsem a lelket. Különben is a verseim mind átmennek az egyházi cenzúrán.” (augusztus 15.) Szeptemberben – 27-én – a rimaszombati Polgári Kör jubileumi estélyén szerepelt. Október 6-án a Vigilia zeneakadémiai irodalmi estjén lépett föl. *Schütz Antal* bevezető előadása után *Nyisztor Zoltán* olvasott fel *Magyar góg* című kötetéből, majd *Rónay György* szavalta verseit. *Bulla Elma* és *Eszenyi Olga* Claudel egyik misztériumjátékából mutattak be részleteket, aztán *Sík Sándor* következett s utána lépett pódiumra Mécs László, akit a közönség tomboló lelkesedéssel fogadott és búcsúztatott. November 4-én a Nemzeti Újság közleményében jelentette be, hogy a költő nem tud eleget tenni a további meghívásoknak, csak annyit lehet tudni, hogy a rádióval tárgyal egy felolvasás ügyében. „1937 elejére számtalan külföldi meghívást kapott, a többi között Londonba, Belgiumba és Hollandiába. Magyarországi meghívásainak hazatérte után tehet eleget.” Az *Yggdrasill* című francia szépirodalmi folyóirat novemberi mellékletét Mécs László költészete bemutatásának szentelte. *Guy Chastel*, a lap szerkesztője írt róla tanulmányt. A verseket rajta kívül *Raymund Schwab* és *Molnos-Müller Lipót* fordították franciára.

Ez év karácsonyára ígérték *Fehéren-feketén* címmel verseskönyve megjelenését, amely azonban kicsit késett.

1937. január 3-án amolyan összegző beszélgetés jelent meg vele a Híradóban, Pozsony magyar nyelvű lapjában. Elmondta, hogy regényírásba kezdett, de képtelen előre haladni benne (alkata sem volt az epikusé). Kicsit keserű szájjal emlékezett vissza előző évi berlini szereplésére, „csak újságsiker”, mondta. Annál boldogabban idézte párizsi sikerét. Az év elején végül *Fehéren és kéken* címmel jelentek meg új versei kötetbe gyűjtve. (A cím nyilvánvaló célzás a premontreiek rendi ruhájának színeire.) A Nemzeti Újságban Kállay

Miklós *A magyar spirituális líra útjain* címmel írt összefoglalást a katolikus líra felvirágoztatóiról, Harsányi Lajosról, *Kocsis Lászlóról*, Mécsről és Sik Sándorról. „Az bizonyos – e szavakkal jellemezte Mécs László új kötetét –, hogy a gyermek gyanútlan, az egyszerűség, a szent vidámság, a mindenben örvendő s a vad viharban is a hit horgonyán biztos bizalom soha nem nyilatkozott meg olyan közvetlenül, mint ebben a kötetben.” (február 7.) Március 13-án elhunyt a magyar zenei élet egyik legnagyobb alakja, Hubay Jenő. Március 16-án temették, a szertartást Mécs László végezte. A Prágai Magyar Hírlap március 28-i számában *Mondy Miklós*, a Kárpáti Figyelő szerkesztője, rendkívül érdekes, hangulatos írást tett közzé *Epizódok Mécs László életéből*, mely a költő ifjúságának, hétköznapi életének számtalan, addig ismeretlen epizódját tartalmazza. Április 11-én az ungvári Magyar Kultúregyesület egész Kárpátalját megmozgató Jókai ünnepségeket rendezett a Komáromban felállítandó Jókai-szobor javára. Fellépett természetesen Mécs László is. Hogy a szűkös körülmények között élők is láthassák-hallhassák, a helyáratat kivételesen alacsonyan állapították meg. A zsúfolásig telt Kaszinó nagytermében háromszor tapsolták vissza, úgy kellett kimenteni az ünneplők gyűrűjéből. Ez évben jelent meg *Hankiss János* debreceni professzor és *Molnos-Müller Lipót* francia nyelvű magyar költői antológiája. A francia *Temps* tárcarovatában *André Thérive* írt róla méltatást. Ebben Mécs László költészetét is nagy elismeréssel elemezte. Csehszlovákiában viszont korántsem volt ilyen népszerű a költő: a prágai belügyminisztérium határozata szerint a Fehéren és kéken a posta nem terjeszthette, a boltok nem árusíthatták. Annál nagyobb sikerrel vendégszerepelt Fancsikán június 24-én. „A kultúrház terme zsúfolásig megtelt közönséggel, amely leírhatatlan lelkesedéssel ünnepelte a költőt. Mécsnek természetesen ráadásokat is kellett adnia.” Párizsban júliusban *Une sainte parmi nous* címmel jelent meg tanulmánykötet. Egyetlen költő szerepelt benne két versének fordításával. Mécs László. A könyv előszavában *Daniel Rops* „nagy magyar költőként” aposztrofálta. A magyar lapok azt is tudni vélték, hogy készül Mécs válogatott verseinek francia kiadása, melynek előszavát *Paul Claudel* írta volna. A francia lírikus ezzel kapcsolatban a következőket nyilatkozta: „Felkértek, hogy írjak előszót verseinek francia fordításához, mely ősszel jelenik meg. Kíváncsian várom a verseket, mert az első kettő rendkívül tetszett. Azt hiszem, a fordításban sok érték elkallódik, főleg, ha francia fordításról van szó, mert a kötött formát nem lehet megtartani.” (Prágai Magyar Hírlap, augusztus 4.) Október 10-én Kassán rendeztek katolikus írói matinét, melyen Mécs Lászlóval *Posszonyi László* a Vigilia szerkesztője is fellépett. Hírek szerint ez volt Mécs Lászlónak az utolsó olyan pozsonyi fellépése, melyen verseit szavalta – állapította meg szomorúan a Prágai Magyar Hírlap tudósítója a forró sikerű estét méltatva (okt. 12.). Október 16-án Nyitrán lépett föl.

Az esten a nyitrai férfikar *Szöke József* vezényletével a költő *Őszi tilinkozás* című versének *Harmat Artúr* által készített kórusváltozatát is bemutatta. Nyugat-szlovenszkói körútja közben Komáromba is ellátogatott, itt október 20-án lépett föl a kultúrpalota hangversenytermében. A bevételt a helyi cserkészek táborozására fordították. „A Mécs-estre oly nagyszámú lelkes közönség jött el a távoli vidékről is, hogy a Kultúrpalota nagyterme szűknek bizonyult.” A hatóságok nem engedték, hogy a költő elszavalja Kóborló elődöm, Tinódi Sebestyén és *Királyhelmei gyermekek* című versét. A műsor második részében *Irodalomtörténetóra* 1995-ben címmel kis jelenetet mutattak be, amelyet *Biró Lucian* írt és arról szól, hogyan emlékeznek a tanulók a költőre születése 100. évfordulóján egy magyar órán. December 1-jén a gödöllői premonstreieknél vendégeskedett. A tiszteletére rendezett esten ugyancsak előadták az „Irodalomórát”, az önképzőkör énekkara pedig *Resch Mihály* szerzeményét, egy megzenésített Mécs-verset tolmácsolt. December 13-án a kassai Orsolya-zárdában a szegény növendékek segélyezése céljából tartott esten *Gyermekek* címmel adott elő és természetesen verseit is szavalta. Részt vett a városban a Magyar Akadémikusok Szövetsége kultúrestjén is, amelyen nagy sikerrel adott elő verseiből.

1938 januárjában Komáromban tartotta közgyűlését a Csehszlovákiai Magyar Irodalmi Szövetség „a szellemi összefogás megvalósításának jegyében”. Elhatározták, hogy februárban megindítják a *Nemzeti Kultúra* című folyóiratot, s különféle műnemekben pályázatot írnak ki. Mécs Lászlót a szerkesztő bizottságban való közreműködésre és a verspályázat bíráló bizottságában való részvételre kérték föl. E hónap közepén jutott el Magyarországra és Csehszlovákiába az új genfi irodalmi folyóirat, a *La Revue Internationale Aujourd'hui* előző évi első száma, amely a költő három versének francia nyelvű fordítását közölte. „Mécs László a világsiker útján” címmel ismertették a napilapok az eseményt. A párizsi magyar központ szervezésében márciusban franciaországi szavalóközgyűlésre hívták meg. Az esemény fővédnöke *Khuen-Héderváry Sándor*, párizsi magyar nagykövet volt. Az ő jelenlétében tartották meg a követségen március 19-én az ismerkedési estet. Március 21-én az *Yggdrasill* és a Párizsi Magyar Tanulmányi Központ közös estjén 1200 főnyi hallgatóság jelenlétében szerepelt. „Istenem, még elgondolni is nehéz dolog, magyar költő magyarul szaval Párizs intellektüel központjában ezerkétszáz franciának, kiknek soraiban még tizenöt nemzet fiai vannak képviselve, s az eredmény az, hogy újra és újra kihívják a költő-előadót és újabb és újabb verseket kívánnak tőle hallani” – írta a Prágai Magyar Hírlap kiküldött tudósítója (márc. 25.). Ezen az emlékezetesen szép napon jelent meg francia nyelvű verses kötete. A párizsi intelligencia hamar befogadta s nagy érdeklődést és rokonszenvet mutatott a modern katolikus líra legnagyobb alakja iránt, ami azért is figyelemre méltó, mert a költő alig-alig tudott franciául. Március 26-án – addig kézről-kézre adták a párizsi előkelőségek, ő azonban „a párizsi tempót nagyszerűen bírja”, holott „egy közepes idegzetű ember a fáradságtól már ágyának esett volna” – a lillei egyetemen lépett föl. Itt Daniel Rops mutatta be a lelkes diákseregnek. Verseskötetéből egyszerre száz példány fogyott el, „utánpótlásként” kellett kérni belőle. A Párizsban tartózkodó költőt Hollandiába is meghívták. Hágában március 29-én lépett föl a Royal-szállóban. A meghívó füzetben franciául olvashatók voltak legszebb versei. *Van Voorst*, a Holland – Magyar Egyesület elnöke üdvözölte a költőt, majd *Ugor-Uhl Antal* lillei lelkész ismertette költészetét. Innen a belgiumi Namurba utazott, ahol nemzeti színekkel „ékeskedő, a költő arcképével díszített” meghívókat küldtek szét. A Notre Dame de la Paix kollégium dísztermében megjelent *M. Heylen*, namuri püspök, az Eucharisztikus Kongresszus Világkongresszusai Állandó Előkészítő Bizottságának elnöke is. Április 6-án már ismét a francia fővárosban találjuk, ahol az Institut Catholique meghívásának tett eleget. A következő napon a francia Pen Clubnak mutatta be őt a Tanulmányi Társaság nagyszerű est keretében. Közben változatlanul nagy érdeklődés kísérte az Emilé Paul Freres Kiadó által megjelentetett *Poèmes Choisies* kötetet is, melyben a már korábban ismertetett francia fordítók mellett magyarok is (*Gáldi László, Gáspár Margit, Hankiss János, Molnos József* és *Molnos Lipót*) tolmácsolták verseit. Április 9-én tért vissza Magyarországra. E napon a Vigilia rendezett tiszteletére díszvacsorát a Pannónia különtermében. *Brisits Frigyes, Tóth László*, a Nemzeti Újság főszerkesztője és *Aradi Zsolt* köszöntötték a költőt, kiemelve, hogy „immár márkája a világirodalomnak”. Május 7-én a királyhelmeci kultúrházban ünnepélyes külsőségek között leplezték le életnagyságú mellképét. A méltatók kiemelték, hogy a milliós költséggel tető alá húzott kultúrház sohasem épülhetett volna föl Mécs László közreműködése nélkül. Júniusban végre megjelent a Magyar Irodalmi Szövetség gondozta *Nemzeti Kultúra*, a szlovenszkói magyar írók folyóirata, amelyben Mécs is szerepelt versével. A budapesti júniusi könyvhétre a nyíresi művész, *Tichy Kálmán* sajtóparti kunyhót állított fel a Petőfi Sándor utcában, itt dedikálták könyveiket a szlovenszkói magyar írók. Ebben az évben megkülönböztetett érdeklődés kísérte a kisebbségi magyar irodalmak új kiadványait. Az erdélyiek közül *Nyírő József*nek és *Tamási Áron*nak volt a legnagyobb sikere. Mécs László órák hosszú során át állta az aláírásért sorban állók ostromát. A kunyhót felkereste József királyi herceg is, akit Mécs László köszöntött. Hosszan elbeszélgettek a költő francia útjának tapasztalatairól. „Szendy Károly, Budapest polgármestere nagyobb

bevásárlást eszközölt”. Ősszel a bécsi döntés következményeképp Királyhelmeccel visszakerült Magyarországhoz. Az útlevelekényszer megszűnésével a költő sokat szerepelt az ország különböző részein. Hatalmas lelkesedéssel fogadta plébániájának „visszatérését”, de örömebe mind több ürmöm vegyült, hiszen látnia, tapasztalnia kellett a felkészületlen, bürokratikus ügyintézkést és a közömbösséget, mely az új hivatalnokréteget jellemezte. Ennek az érzésének mind több versében adott hangot.

1939-ben *Élőket nézek* címmel *Thurzó Gábor* jelentetett meg tanulmányt költészetéről a Napkeletben. (I. 66–69.) Mécs legfontosabb újdonságának magyarságát, szociális felelősségét és kisebbségi helytállását nevezte. „Mécs László hazaérkezett Magyarországra” – írta tanulmánya berekesztésében. Az *Élőket nézek*ről a nagytehetségű novellista, *Birkás Endre* is rendkívüli elismeréssel írt a Diáriumban (január–február 1. szám 35–36.). Március 2-án *Somogyvári Gyulával* tagjai közé választotta a *Petőfi Társaság*. Augusztusban a főváros neki ítélte az Arany János emlékérmét „szépirodalmi munkássága elismeréséül”. (Az emlékérmét szabadságáról hazatérve kis ünnepség keretében adta át a polgármester a költőnek.)

1940. aránylag eseménytelenül telt a költő életében. Május 4-én Sík Sándor és Harsányi Lajos társaságában föllépett egy győri irodalmi délutánon, ahol *Bánhegyi Jób* méltatta líráját. A tiszta bevételt az árvízkárosultak megsegítésére ajánlották föl. Megjelent *Forgószínpad* című verseskötete az Athenaeum gondozásában. A Nemzeti Újságban *Ijjas Antal* méltatta: „Ma is katolikus költő, aki előtt a kornak, az azóta kitört második világháborúnak minden viharzásában az örök eszmék, az örök igazságok fárosza ragyog. Ma is a kor költője, aki nemcsak kívülről látja, hanem belülről éli a kor minden gondolatát és válságát. S ma is magyar költő – magyarságában azonban ott ujjong az azóta történt változások minden hangszerének hangja.” (december 29.)

1941. január 12-i számában közölte a Nemzeti Újság *Bakács György Levél Mécs Lászlóhoz* című versét. Február 24-én *Új magyar szívvel* címmel tartott előadást a Zeneakadémián. Ezt a rádió is közvetítette. Nagymagyarország álomképéről beszélt, s hevesen ostorozta a liberális gondolatot, mely uralomra segítette Kun Béla diktatúráját. Újabb erdélyi tapasztalataira hivatkozva kifejtette, hogy új forradalomra, keresztény forradalomra volna szükség, hogy végképp eljőjön a „liberális napnyugta” időpontja. Beszédében Bethlen Istvánt idézte olyan beállításban, mintha ő is lelkesedett volna a liberalizmusért. Ekkor a rádió megszakította adását. A dologból óriási botrány kavardott. A rádióban arra hivatkoztak, hogy a költő eltért az előzetes benyújtott szövegtől. A *Magyar Nemzet*ben megjelent olvasói levelek szerzői azzal vádolták, hogy hamisan idézett. Mécs azokra a tapasztalataira hivatkozott, melyek kötelességévé tették, hogy az egy hónappal korábban jóváhagyás végett benyújtott szövegétől eltérjen. Végül március 3-án a rádió igazgatósága nyilatkozatot adott ki: „... A rádió engedélyokirata értelmében minden előadás előzetesen írásban betérjesztendő s amennyiben a felolvasó vagy előadó a mikrofonba mást mondana vagy olvasna be, mint az előzetesen betérjesztett és elfogadott szöveg, a rádió köteles az előadást megszakítani és kikapcsolni. Erre a rádiót az engedélyokiratban súlyos szankciók kötelezik.

Mécs László előadásával kapcsolatban az előadást ellenőrző rádiótisztviselő megállapította, hogy Mécs László mást mond a mikrofonba, mint az előzetesen bemutatott szöveg, s ezért kötelességszerűen megszakította a rádióelőadást. Ez minden hasonló esetben mással is megtörténne, tekintet nélkül arra, hogy az előre beadott szövegtől milyen irányba történik eltérés. Mivel Mécs László nem első ízben adott elő a rádióban, az előzetes szövegtől való eltérés következményeiről tudomással kellett bírnia.

A rádió magatartása egyszerű kötelességteljesítés és adminisztratív cselekedet volt, amely a jövőben és minden hasonló esetben meg fog történni.” (Magyar Nemzet, március 4.)

Április 20-án a Philippineumban, a Szent Szív Társasága leánygimnáziumában tartott nagyszerű szavaló délutánt. Június 28-án ülte 25 éves költői működésének évfordulóját. Erre

az alkalomra jelentette meg az Athenaeum *Összes verseim* című kötetét, addig kiadott gyűjteményeinek anyagával. Mivel az összeállítás munkáját nem személyesen végezte, 1920 és 1940 között írt verseiből nagyon sok kötetben meg nem jelent kimaradt. Ez is magyarázza kiadatlan verseinek meglepően nagy számát. A jubileum tiszteletére a Pázmány Péter Társaság és a Magyar Újságírók Egyesülete ünnepi vacsorát rendezett a költő köszöntésére. *Hindy Zoltán* országgyűlési képviselő, a Társaság elnöke felköszöntőt mondott XII. Piusz pápa és a kormányzó tiszteletére, majd a jubiléumt köszöntötte, kiemelve, hogy ő is Pázmány Péter útját járja. Mécs László megindultan mondott köszönetet. Utána *Bálint József* erdélyi országgyűlési képviselő, plébános emlékezett meg a költő apostoli küldetéséről, melynek teljesítése során reményt adott a kisebbségi sorban élő magyarságnak. Július 7-én Esztergom adott otthont a katolikus Nyári Egyetemnek. A katolikus költők irodalmi estjén Kállay Miklós tartott előadást, s párhuzamba állította benne a kor francia és magyar spiritualizmusát. Örömmel regisztrálta az utóbbi irodalmának magas színvonalát, melyet a „nagy nemzedék” képviselői után Mécs László emelt a világ érdeklődésének homlokterébe. Augusztus 15-én és 17-én a Máriaremetén lévő szervita templom parkjában szabadtéri játékokat rendeztek a Szervita Rendház és Gyermeeküdülő Alapja javára. Az eseményen részt vett József Ferenc főherceg, Anna főherceg asszony, Shvoy Lajos, székesfehérvári püspök és *Hász István* tábori püspök. Az anyagi sikert Mécs László jelenléte és szavaltatai alapozták meg. Augusztusban a párizsi *Comoedia* című lapban *Philippe Lavastine* írt tanulmányt *Ladislas Mécs, le rapsode Hongrois* címmel. „Ma minden magyar városban – írja a szerző –, a Kárpátok minden kis falujában mindenki elragadtatással olvassa vagy hallgatja Mécs László verseit. Mint nagy elődje, Tinódi Sebestyén, aki a XVI. századi megtépázott magyarságnak volt a dalnoka, ő is maga megy el, hogy verseivel megvigasztalja honfitársait.”

1942 januárjában a Vigiliában – melyet Mécs László jegyzett főszerkesztőként – alpári támadás jelent meg *Vajthó László: Mai magyar költők* (Dante 1941) című antológiája ellen. A *Látszat és valóság* rovat két írását – *Horváth Béla* és *Just Béla* voltak a szerzők – mélységes rosszindulat és antiszemizmus hatotta át. Nemcsak az antológiát támadták, hanem a benne szereplő költőket: *Radnóti Miklóst*, *Faludy Györgyöt*, *Vas Istvánt* és másokat, legtöbbjüket, mint „Brecht száználmas utódját”, származása miatt. A számot már az előző év szilvesztere előtt árusították, s eddigi tudomásaink szerint erről a két cikkről sem Mécsnek – aki Királyhelmeceken végezte a karácsonyi szertartásokat –, sem a lapot ténylegesen szerkesztő Possonyi Lászlónak nem volt tudomása (Possonyi részletesen szól erről *Tettenérés* [Ecclesia 1980.] című önéletrészletének 224–228. lapján.) A felelősséget azonban nekik kellett viselniük, akkor is, később is. Ebben a számban azonban Mécs László is szerepelt egy igazi, nagy botrányt kiváltó verssel, az *Imádság a nagy Lunatikusért* cíművel, amelynek célzásai egyértelműen a Führerre vonatkoztak. A lap januári számát egyszerűen elkapták. A német titkosrendőrség Ribbentropnak írt jelentése szerint a Nemzeti Kaszinóban egy január 29-én tartott összejövetelen *Kray István* báró óriási feltűnést keltve elszavalta a verset. „Ez a költemény – olvassuk a jelentésben – a katolikus Vigilia újság egyik januári számában jelent meg, és a cenzúra csak akkor törölte, amikor a kérdéses szám már megjelent és számos példányban elterjedt. Ezen felül a költeményt több ezer példányban terjesztették röpiratként, főként Budapesten és a vidék klerikális köreiben. A budapesti német követség 1942. június 9-én kelt levele is azt bizonyítja, hogy a vers keltette viharok nem ültek el. Mivel a költemény sem Sztálin, sem pedig a Führer nevét nem említi, a sajtótermék azon csoportjába tartozik, amelyek ily módon a felforgató propaganda céljait szolgálják. A magyar cenzúra a maga idejében azonnal elkobozta a Vigilia folyóirat kérdéses számát. Sem könyvtárban, sem másutt nem kapható. Sikerült azonban megszerezni a költemény mellékelt fotókópiáját.” (*Korzenszky Richárd: Megjegyzések a Mécs-legendához*. Új Ember, 1987. március 22.) Mécs maga is úgy tudja, hogy kiadatását kérték, erre vonatkozó dokumentum azonban nem ismeretes. A *Délvidéki Szemle* novemberi számában nagy tanulmányt írt róla *Megyer József*

Korunk költője címmel. Különnyomatban is megjelent Szegeden. Novemberben L. Linari tartott előadást az olasz rádióban Mécs Lászlóról. Szövegét közölte a Vatikán felhivatalos lapja, az *L' Osservatore Romano* is. „De nemcsak saját népéhez beszél – fejeződik be az írás –, kimeríthetetlen szeretettel mondja a hit szavát a föld minden népének. Azt a szót, melyet keresnek és szólítanak. A Vigilia két „förmédvénye” élete végéig bántotta Mécs Lászlót. Amikor az *Aranygyapjú* első kiadásának versanyagát válogatták Rónay Györggyel, könnyes szemmel emlegette két munkatársa „hütlenségét”. A teljes igazsághoz tartozik, hogy a Vajthó László által összeállított antológia ellen nemcsak a Vigiliában jelent meg támadás, hanem a Nemzeti Újság januári számaiban is több írás foglalkozott vele. Ijjas Antal egyenesen „kirívó és kártékony hamisításnak” nevezte (január 21.). A szenvedélyes vitát Vajthó László zárszava rekesztette be. (*Quo vadis, irodalom?* Nemzeti Újság, január 23.) (Elgondolkodtató a bírálatok erősen antiszemita hangoltsága, amely közvetve Sík Sándor ellen is irányulhatott.)

1943 májusában a Comoedia újabb fényképpel illusztrált tanulmányt közölt a költőről, Molnos Lipót tollából. Ekkor olvasható az első híradás készülő második francia nyelvű verseskötetének előkészületeiről. Május 23-án Kassán rendezte díszgyűlését a Pázmány Egyesület. *Madarász István* püspök látta vendégül a résztvevőket, akik között Mécs László is jelen volt s „tomboló ünneplés” közepette adta elő verseit. Októberben mondta ezüstmiséjét. Ebből az alkalomból *Katolikus költőink arcképcsarnokában* megemlékezett róla a Zászlónk, Ijjas Antal pedig hatalmas méltatást tett közzé róla a Nemzeti Újságban (október 24.). Ez év végére ígérte az Athenaeum *Anyá kell!* című versválogatását, az azonban csak 1944 elején jelent meg. „A teljes életet fogja be, – írta a könyvről, melyet *Végh Gusztáv* nyolc rajza illusztrált – *Kézai Béla*. (Nemzeti Újság, március 12.) 1944. augusztusában jelent meg Vörösváry István szerkesztésében a *Magyar Ünnepek* című folyóirat. Főmunkatársai: *Erdélyi József*, *Mécs László*, és *Nyirő József*. Ebben a lapban adta közre rendszeresen utolsó írásait a Csendes szavak rovatában *Szabó Dezső*. A 8. szám közölte *Paul Valéry Mécs László, a költő* című tanulmányát, az ekkor Párizsban megjelent kétnyelvű Mécs-kötet előszavát. Ősszel a front gyors közeledése miatt el kellett hagynia Királyhelmecet. Erre *Gerinczy Pál* perjel utasította. Ettől kezdve hol rokonainál, hol papbarátainál, hol civil-rajongóinál vándorolgatott, rövid időszakokra megpihelve, szüntelen zaklatásoktól rettegve. Az irodalom életéből teljesen kimaradt, nevét sem lehetett leírni.

1953 augusztusában tartóztatták le Pannonhalmán. Okirathamisítás és lazító röpiratok gyártása s terjesztése címen tíz évi börtönbüntetéssel sújtották. (Az előbbi vádat arra alapozták, hogy családi nevén írta alá bejelentőit, az utóbbit pedig arra, hogy alkalmi versekkel köszönte meg barátai vendégszeretét.) A börtönben is reményt csöpögtetett cellatársai szívébe. A nagyobb ünnepeken meggyóntatta, megáldoztatta őket. Itt született verseit emlékezetből mondják el a túlélők.

1956 szeptemberében az Elnöki Tanács kegyelmi végzése alapján szabadlábra helyezték.

1957 januárjától Budapesten lelkipásztor.

1958-tól három évig rendszeresen mond szentbeszédeket az óbudai Főplébánia templomban.

1961-től a pannonhalmi Szociális Otthon lakója.

1966-ban *Szalontai Rezső* végre megtörte a költőt körülvevő gyanakvó és ellenséges hallgatást. *Mécs László lírája* címmel tanulmányt írt a pozsonyi Irodalmi Szemle 2. számában, s igyekezett elfogulatlan, minden politikai előítéllettől mentesen mérlegre tenni a költő pozitívumait és negatívumait. Megítélése szerint Mécs akkor követett el hibát, amikor szakított költészetének kezdeti témájával és a kisebbségi sors megéneklése helyett inkább engedett a népszerűség s vele egyfajta demagógia kísértésének, (e – I) –E. *Fehér Pál* csipős glosszában válaszol az Élet és Irodalomban, visszautasítva a rehabilitációs kísérletet. A sürgetéseknek engedve a „stószí remete” *Fábry Zoltán* is megszólalt a vitában *Vigyázzatok a nappalokra!* („A Mécs-probléma és tanulságai.” *Irodalmi Szemle* 1966. 7.) „A

hagyományéltetés fontosságáról és kikerülhetetlenségéről” írt, kiemelve Mécs költészetének alapvetően szociális indíttatását. A közismert metaforát Mécsre alkalmazva olyan embernek, olyan költőnek érzi, aki nem énekelte meg a „nappalt”.

1968-ban kétnyelvű, angol –magyar kötete jelent meg az Egyesült Államokban.

1971-ben az Ecclesia gondozásában, Rónay György előszavával megjelent az Aranygyapjú első kiadása, melynek előkészületeiben a költő is lelkesen részt vett. A kötet versanyagát cenzúrának kellett alávetni. A versek kiválasztásában *Brudy Zsuzsa* működött közre. Tudomásunk szerint az ő közvetítésével jutottak a kényszerűen kihagyott versek külföldre, ahol

1976-ban a clevelandi Mécs László Társaság kiadta –fényképekkel illusztrálva – *Vissza a csendbe* című kötetét.

1978. november 3-án felkereste régi ellenfele, Illyés Gyula.

„Most már kéz-kézben állok ágya mellett. Pehelyfehér, pehelykönnyű és puhaságú kezeket tartok kezemben. De már mentegetőzve, hogy zavartam, s búcsúzóul szorítva meg azt a csonttalan kezét... Ez november 3-án délelőtt volt. Mécs László rá három nappal halt meg; szenvedés nélkül, öntudatlanul.” (*Látogatás Pannonhalmán.*) Valójában november 9-én hunyt el. A pannonhalmi Nagyboldogasszony kápolna kriptájában helyezték örök nyugalomra. A szertartást a püspöki kar több tagjának jelenlétében Szennay András főapát végezte. *Vasadi Péter* az írótól búcsúzott.

1982-ben jelent meg válogatott verseinek gyűjteménye *Üzenet* címmel a Szent István Társulatnál *Fényi Ottó* és *Korzenszky Richárd* válogatásában, szerkesztésében.

1987-ben az Ecclesia gondozta az Aranygyapjú második kiadását, melyet Fényi Ottó szerkesztett, s egészített ki új versekkel. Ő írta a kötetet berekesztő, minden eddiginél gazdagabb életrajzi összefoglalást.

1991-ben az *Új Ember* két teljes lapon közli Mécs László kiadatlan verseit, óriási visszhangot keltve az olvasók és az irodalom barátainak körében. Megkezdődik addig ismeretlen kiadatlan műveinek és a rá vonatkozó dokumentumoknak rendszeres gyűjtése. Megjelenik a *Magyarok misekönyve* című versciklusa az *Új Ember* kiadásában, *Somos Miklós* illusztrációival, *Tóth Sándor* utószavával. A kötetet *Rónay László* szerkesztette, művészeti szerkesztője: *Marsall Ágnes*. 1992-ben az *Új Ember Évkönyve* közöl ismeretlen Mécs-verseket.

Rónay László